

ÎN PAG. A4-A:
Lunga noapte
din martie 1932

Adiere argintie

Foto: V. Bibik (A.P.N.)

Deși constructorii leningrădeni l-au botezat „Maliutka” (Micuțul), acest scuter poate transporta o încărcătură de 250 kg.

Foto: V. Șatalin

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

DIN SUMAR:

- Căldura va veni din Arctica ● Dirijabilul: a fi sau a nu fi? ● Cezar—favoritul meu ● Zece critici, douăzeci și una de opinii ● Smaragde la comandă ● Obiectele fantomă ● Recensămînt de la... Adam ● „Nervii” și stomacul ● Cer albastru, deșert și sate cu nume de sfinți ● Un gard traversează continentul ● Pagina de umor

ANUL XXIV

23 februarie

1968

8

12 pagini,

(1197)

1 leu

G. Kurișin:

Linogravură

MEMORII

Cezar — favoritul meu

„Pe vremea aceea, cu dresura de animale sălbatice se ocupau, mai ales, dresori de peste hotare. Maeștrii noștri erau pușini la număr. Talenta generației a Durovilor lucra, în special, cu animale domestice sau cu „animale sălbatice pașnice”, ca maimuțe, lei de mare sau elefanți. Urmăream cu interes activitatea lui Nikolai Gladilșikov și Boris Eder, care se ocupau cu dresura de fiare sălbatice. Dar nici o femeie nu se ocupa încă în Uniunea Sovietică cu dresura de lei și am hotărât ca eu să fiu cea dintâi.

Când am luat hotărârea, mă aflam în Kuzbass și la cererea mea mi-au fost aduși trei pui de lei de la grădina zoologică. Aveau, toți trei, patru luni și jumătate. Când i-am văzut, mi-am adus aminte de o carte, pe a cărei copertă era desenat silueta unui leu și al cărei titlu, cu litere latine, suna așa: Caius Iuliu Cezar. Am hotărât să împart acest nume între cei trei pui de lei. Pe cel de mărime mijlocie, cu blana gălbuie, l-am botezat Caius, pe cel cu blană de culoare galben-deschis Iuliu, iar pe cel mai mare dintre ei, cu blana de culoare închisă, Cezar...

Am început să-i domesticesc intrând în cușca lor, hrănindu-i, chemându-i pe nume și conversând multă vreme cu ei. Puii de lei au prins să se obișnuiască cu sunetul glasului meu, cu diferitele-i inflexiuni emoționale, cu numele lor, cu sensul cuvintelor. Făceau, ca niște copii, fel de fel de năzbitii. Mi-am croit drum spre sufletul lor de copii, e adevărat niște copii neobișnuiți, iar ei și-au făcut drum către inima mea. Primul loc l-a ocupat, numaidecât, Cezar. Era mai voinic decât frații lui, creștea repede și se obișnuise cu mine. Devenea cu fiecare zi tot mai frumos, mai inteligent. Avea o atitudine independentă, era liniștit, mândru și sigur de el. Numele de „Cezar” i se potrivea de minune. Pui, încă, avea toate caracteristicile unui rege al fiarelor. Nu era laș, zurbagiu ori slugarnic și toată făptura îi exprima sentimentul propriei demnități, forță, mărinimie și noblețe. Crescuse mai frumos decât frații lui, blana-i stăluțoasă căpătase culoarea aurului vechi, se mișca cu ușurință și cu eleganță, ochii de chihlimbar priveau drept înainte, concentrați și serioși.

Nu se certa niciodată cu noii veniți. Cel mult, își permitea, uneori, să le întoarcă spatele și să se uite fix la mine. Era evident că nu se împăca deloc cu atitudinea dușmănoasă a celorlalți lei

față de noii veniți. De parcă ar fi dorit să mă ajute și să-i cheme la ordine pe cei îndărătnici, sărea de la locul lui și venea fugind spre mine. Atunci trebuia să țin la el, refuzându-i sprijinul: „Cezar, la loc!” Acestea erau singurele ocazii din îndelungata noastră activitate comună, când trebuia să-l dojenesc, ridicând glasul.

Cezar îmi recunoștea autoritatea în orice stare de spirit s-ar fi aflat și în mod indiscutabil. Mă recunoștea de la distanță, oricum aș fi fost îmbrăcată, în timp ce pentru ceilalți lei trebuia să apar într-o anumită ținută vestimentară.

O singură dată am avut cu el o dispută caraghioasă pe această temă.

Crescuse și se maturizase, își însușise multe numere noi de dresură. Eu purtam coafura la modă pe atunci: părlung, lăsat pe spate. Dar într-o zi m-am plictisit de coafura asta, de alifel și soțul mă sfătuisă să renunț la ea. Dar când m-am înfățișat leilor mei cu noua-mi coafură, Cezar s-a arătat îngrozitor de tulburat și chiar zăpăcit. Leii au, în general, o bună memorie, iar memoria lui Cezar era excepțională. Și-a dat imediat seama de schimbarea intervenită și a început să se îndoiască de identitatea mea. Era evident că se întreba: „Tu ești sau nu? Glasul ți-a rămas neschimbat, mersul același, mirosul ca de obicei, dar te-ai schimbat la față...” A rămas nemulțumit în cușca lui și, fixându-mă cu ochii larg deschiși, mă privea mirat. Mare și puternic, exprima tot numai nedumerire. Situația era foarte caraghioasă. M-am oprit în fața cuștii, am început să rid și i-am spus: „Nu m-ai recunoscut? Eu sînt, Cezar, zău, eu sînt! Ei, hai frate, hai la treabă...” După aceste explicații mi-a dat din nou ascultare. Dar în cele două sau trei ore de lucru, inclusiv în timpul pauzelor, și-a mijit tot timpul ochii la mine, de parcă ar fi vrut să se convingă definitiv că eram într-adevăr eu.

Cezar era un animal absolut rațional. Când se îmbolnăvea și trebuia tratat, părea că înțelege despre ce-i vorba, că totul pornea de la cele mai bune intenții și nu se opunea, niciodată, tratamentului, de parcă ar fi recunoscut utilitatea medicației.

N-am să mă opresc amănunțit la tragedia întâmplare petrecută cu mine și cu leii mei, în toamna lui 1955, la Soci. În timpul unei reprezentații, animalele au încetat deodată să mă asculte, au înce-

put să se încăiere îngrozitor între ele, iar când am încercat să le despart s-au aruncat asupra mea. Incidentul era să mă coste viața. Cu toate acestea, nu pot să uit ce mult a suferit Cezar, în clipele acelea.

Începutul l-a făcut Arax, unul din cei mai răi și mai neascultători lei. A îndrăznit să nu-mi execute ordinele la un număr cu o bilă uriașă de lemn. A început să ragă, să-și arate colții și să nu-mi asculte comenzile. Dar eu am hotărât să-l domin și am reușit, cu ajutorul tridentului, pe care altminteri îl foloseam foarte rar, să-l oblig să sară pe bilă și s-o mînuiască iscusit cu labele, plimbînd-o prin tot manejul. Numărul era destul de greu, cerind leilor un puternic simț al echilibrului și o muncă încordată cu labele. Arax a dus la bun sfârșit numărul, dar turia lui s-a înzecit și și-a făcut auzite răgetele furioase. Neacordîndu-i nici o atenție, am trecut la numărul următor: saltul prin cerc. Cezar coborise de pe postamentul lui și se pregătea să sară, când Arax, turbat, i s-a aruncat în spinare și l-a mușcat. A început o luptă îngrozitoare, la care s-au alăturat Samur, frate cu Arax, și alți doi lei.

Nu există fiare mai teribile la mînie ca leii. Dezlănțuiți, ei pierd măsura și nu poți să-i calmezi nici cu biciul, nici cu focul, nici cu tridentul. Ghemul de fiare sălbatice, răgînd furios, se rostogolea prin cușcă, tăindu-mi ieșirea. La capătul puterilor am strigat ajutorului meu „Apă!” Numai puternicele jeturi de apă rece din turtunurile pompierilor au reușit să tempereze minia fiarelor. Bătăia a încetat, am ieșit din maneaj și reprezentația a luat sfârșit.

În sălbateca încăierare Cezar avusese mult de suferit. Spinarea îi era îngrozitor rănită de mușcăturile adversarilor. Trebuia, însă, salvat, dar lucrul avea să se dovedească nespun de greu. Nici unul din medicii cercului, nici unul din ajutoarele mele și nici chiar eu nu puteam intra în cușca rănîtului! Cezar nu îngăduia nimănui accesul în birlogul său. Sistemul nervos îi era grav atins, se simțea rău, minca puțin și aproape nu dormea. Suferea, desigur, din pricina durerilor mari, rana îi sîngera și făcuse puoi. Era într-o stare atât de gravă, încît mă temeam să nu moară.

Am început să-l îngrijesc singură. M-am apropiat de el cu un irigator mare plin cu apă oxigenată. M-a privit trist, a gemut de durere, a răsuflat adînc, s-a apropiat de gratii și s-a întors spre mine cu spinarea-i plină de răni. Părea că înțelegea mila pe care o încercam pentru el și cît de mult doream să-l vindec. Trupu-i uriaș tresărea din cînd în cînd, răgea încetșor de durere, dar rămînea liniștit, ca și cum ar fi înțeles grija mea pentru el. Treptat, deși foarte încet, rănila i s-au vindecat.

Și, curînd, Cezar și-a dovedit, la rîndu-i, aptitudini de medic.

Taimur, unul din leii mei, făcuse un abces pe gingie, fie din pricina unui os prea tare chiar și pentru dinții lui, fie din pricina unei banale dureri de dinți. Abcesul îl durea rău. Și eu și medicul ne-am dat seama de asta, dar ne era foarte greu să-i venim în ajutor. Cezar s-a apropiat de el, Taimur a deschis botul și „medicul” a început să-i lingă abcesul. O făcea cu foarte multă stăruință, de cîteva ori pe zi și, simțindu-se mai bine, pacientul s-a lăsat tratat așa pînă la însănătoșirea completă.

Irina Bugrimova

(Va urma)

EDITORIALE

Arta portretului

Editura „Sovetski Pisatel” a publicat recent, cu titlul de mai sus, un eseu al criticului B. Galanov despre evoluția portretului în istoria literaturii universale. Respectînd condițiile genului, Galanov nu și-a propus o tratare exhaustivă a subiectului, nici din punct de vedere istoric, nici din punct de vedere estetic. Ci a încercat să prezinte cititorului liniile esențiale, de forță, ale artei portretului de-a lungul timpului, cu toate variantele evidente în literatura diferitelor perioade și cu bogăția mijloacelor de expresie utilizate de marii prozatori ai lumii.

Se înțelege că el n-a putut ignora direcțiile clasice de studiu ale problemei și s-a oprit îndeaproape asupra corespondenței dintre înfățișarea eroului și universul lui intim, după cum a acordat toată atenția corespondențelor dintre crezul estetic al scriitorului și influența acestuia asupra artei lui portretistice. Sau, în alt capitol, interdependenței și evoluției artei portretului în funcție de

cartea

aparitia diferitelor curente din istoria literaturii. Autorul a consacrat astfel capitole speciale trăsăturilor portretului în arta romantică și în arta realistă, particularităților vădite în opera scriitorilor reprezentativi ai curentelor amintite. El a supus astfel analizei operele lui MĂrimăe, Stendhal, Turghenev, Dostoevski, Tolstoi, Bunin, Cehov și alții. Dintre scriitorii moderni, Galanov s-a oprit asupra creației lui Joyce, A. Belii și alții.

Pentru a-și lămurii intențiile, autorul s-a adresat, adesea, și artelor plastice sau cinematografiei.

Tapet

PROLEGOMENE LA O ANIVERSARE

Maistrul lui Gorki

Cititorii operei lui Gorki, de la nașterea cărui se vor împlini curînd o sută de ani, își amintesc, poate, de o notație din volumul autobiografic „Universitățile mele”: „Și iată că m-am mutat dintr-un subsol mare într-altul, mai mic, mai curat — grija pentru curățenie căzînd în sarcina mea...” Subsola acesta se afla într-o clădire din Kazan, pe strada Galaktionova, nr. 24, unde s-a și deschis, cu mulți ani în urmă, muzeul ce poartă numele scriitorului. La intrare, se află o placă memorală cu următoarea mențiune justificativă: „Aici a lucrat Alexei Maximovici Gorki, între anii 1886—1887, ca ucenic-brutar”.

La alcătuirea muzeului, la reconstituirea fidelă a interiorului și-a dat concursul un cetățean al orașului, al cărui nume e de asemenea citat în „Universitățile mele”: Andrei Stepanovici Derenkov.

Soarta acestui om, care l-a cunoscut pe Gorki înainte de a fi devenit celebru, a fost aspră. În 1888, cîțiva membri ai cercului revoluționar din Kazan au fost arestați și Derenkov a trebuit să dispară, luînd de bună voie drumul Siberiei. A prilegit dintr-o așezare în alta și multă vreme n-a știut nimic despre Gorki, care-i fusese ucenic în aceeași brutărie. Abia după Revoluție și întîmplător a aflat că fostul lui ucenic devenise între timp scriitor celebru. Descoperirea a făcut-o într-o librărie din Tomsk unde erau expuse portretele lui Lev Tolstoi și Maxim Gorki. Fotografia ultimului i s-a părut cunoscută, iar vînzătoarea i-a confirmat presupunerile. Derenkov i-a scris imediat lui Gorki, care l-a invitat la el. Dar administrația muzeului a dat abia în 1946 de urma fostului maistru al lui Gorki și l-a invitat să participe la amenajarea muzeului din Kazan.

Căldura va veni din Arctica

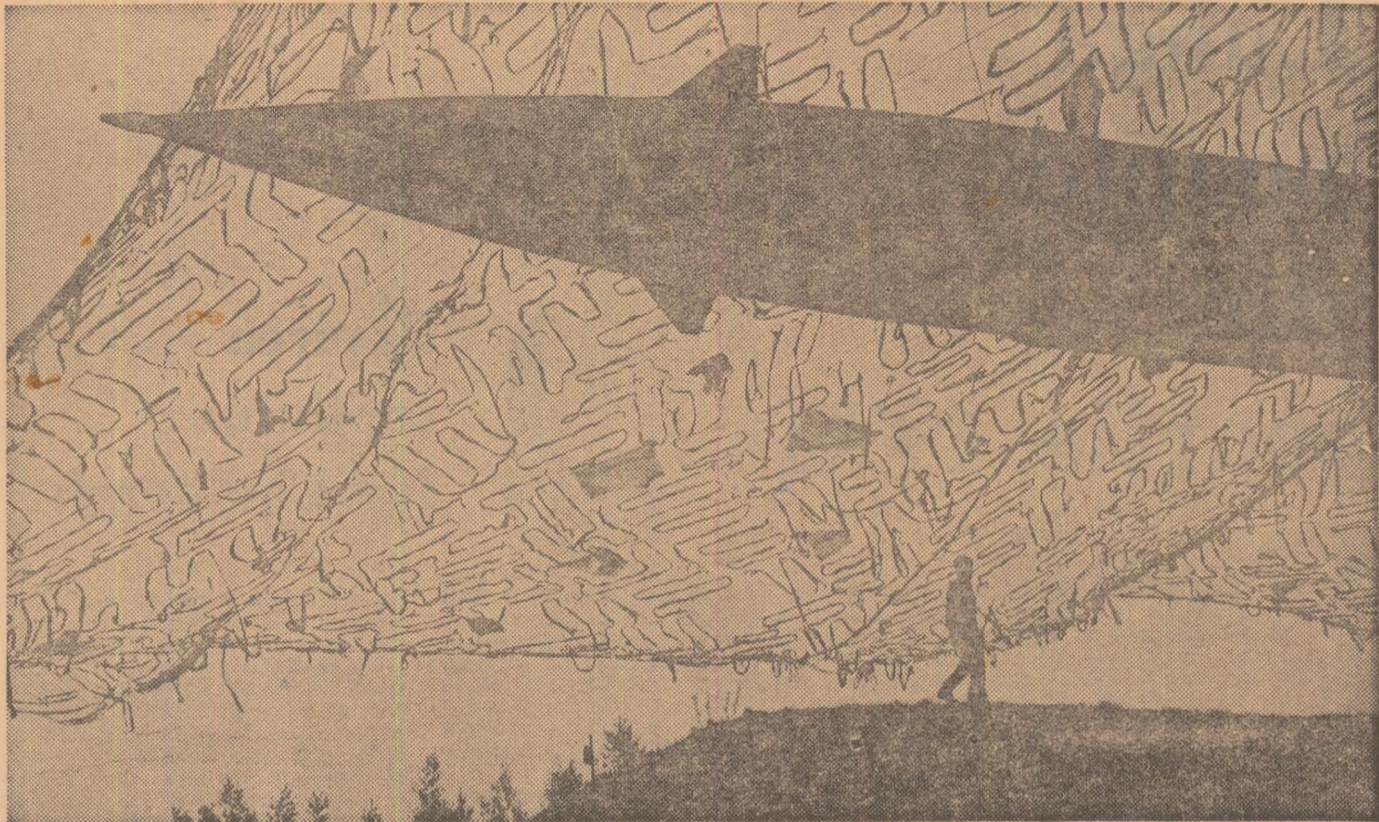
Regiunile din preajma cercului polar, cunoscute pînă acum mai ales prin blămurile scumpe, marile turme de reni și excelentul pește pe care-l oferă sînt pe cale să-și cîștige un nou renume. Recent, la o adîncime de 400 m sub „merzlota”, pămîntul veșnic înghețat, geologii sovietici au descoperit un gigantic depozit de căldură și energie alcătuit din gaze naturale, așa încît în scurtă vreme subsolul polar își va oferi zăcămintele de hidrocarburi cu o generozitate fără precedent. Pînă acum cel mai mare zăcămint de gaze din lume era socotit cel din Texas: 2 trilioane de metri cubi. Concentrațiile localizate în districtul național Iamal-Nenet de către o expediție a trustului „Iamalnezrazvedka” reprezintă însă un „rezervor” cu o capacitate de aproape 4 trilioane metri cubi din prețiosul combustibil și materie primă! Este cel mai mare zăcămint descoperit pînă acum; el vine să dubleze rezervele Uniunii Sovietice, situînd-o din acest punct de vedere pe primul plan. O mare însemnătate o are și faptul că depozitele sînt foarte apropiate unele de altele, cele de la „Polar”, „Urengai”, „Gubkin” și „Medvejie” avînd caracteristici economice superioare. Gazele naturale se află aici situate la adîncimi cuprinse între 800—1400 metri, după unele calcule preliminare fiecare puț putînd debita în medie mai multe milioane de m.c zilnic!

În scurtă vreme geologii vor ceda locul instalatorilor de conducte. Din districtul Iamal-Nenet va porni spre regiunile centrale și nord-vestice ale Uniunii Sovietice un puternic sistem de conducte cu o lungime de 4000 km; el va fi alcătuit din țevi cu un diametru de 2,5 metri, prin care un auto-turism ar putea circula în voie. E o lucrare dificilă, intrucît această adevărată arteră arctică va trebui să străbată zone accidentate, în primul rînd estuarul umida din cele mai mari fluvii din lume, Enisei, cu o lățime de 10 km. În plus, cei ce vor așeza conducta vor trebui să rezolve o seamă de probleme complexe legate de fenomenul „merzlotei”, care vara se transformă la suprafață în mlaștină înghețată tot ce vine în contact cu ea. Sînt însă eforturi care merită să fie făcute, căci gazele tainute pînă acum de gheța polară vor revoluționa nu numai economia unui ținut, ci pe aceea a întregii Uniuni Sovietice.

CE SE DISCUTĂ ?

Superpetrolierele și harta lumii

Canalul Panama, Canalul Suez și chiar strîmtoarea Calais au devenit prea înguste sau prea puțin adînci pentru navele care bat acum recorduri tot atît de repede ca sportivii. Cel mai mare petrolier (205 000 tone) în exploatare, a și fost depășit de navele care se construiesc (213 000 și 227 000 tone) și mai ales, de cele proiectate (500 000 și chiar 800 000t). Specialiștii prevăd că, peste cîtiva ani, flota comercială mondială se va compune din nave rapide pentru transportul mărfurilor obișnuite, nave specializate în transportul în vrac, care vor fi atît de mari pe cît le va permite infra-

La 23 februarie 1968, se împlinesc 50 de ani de la înființarea Forțelor Armate Sovietice. Născută în focul Revoluției din Octombrie, armata primului stat socialist s-a dezvoltat și s-a întărit continuu. Astăzi Forțele Armate Sovietice sînt înzestrate cu tehnica de luptă cea mai modernă. În fotografia noastră: Rachetă din dotarea unei „garnizoane subterane”.

structura porturilor (dimensiunile docurilor, mijloacele de manipulare a mărfurilor, antrepozitele) și, în fine, nave uriașe pentru transportul hidrocarburilor.

Acestea din urmă apar ca o consecință directă a intensificării traficului petrolier, care reprezenta înainte de război 21,4 la sută din traficul maritim mondial, iar acum constituie peste 50 la sută. Totuși, ele nu ar fi fost luate în considerare, dacă calculul rentabilității le-ar fi respins. Dar el le-a dat un aviz favorabil. Costul construcției, de pildă, se reduce la jumătate dacă se împăstrește tonajul. Economii tot atît de importante se realizează și la cheltuielile de exploatare, deoarece, datorită progreselor automatizării, un petrolier de 500 000 t poate fi deservit de același echipaj ca unul de 50 000 t. Și durata de staționare în porturi rămîne practic constantă indiferent de tonajul petrolierului: cu cît transportă mai mult petrol, cu atît sînt mai mici cheltuielile de staționare raportate la o tonă. Dacă socotim că indicele cheltuielilor fixe de exploatare, al amortizării și al impozitelor (adică indicele prețului de cost total cuprînzînd construcția și exploatarea petrolierului) este egal cu 100 la un petrolier de 50 000 t, el scade la 48,5 pentru unul de 200 000 t și la 38,9 pentru unul de 500 000 t. În fine, economiile cresc și cu distanța parcursă.

Un nou procedeu tehnic modifică adesea complet aspectul unui sector economic. Petrolierele uriașe antrenează o asemenea mutație într-un timp neobișnuit de scurt. Ele ridică probleme noi în fața participanților la „circuitul petrolului”, îi obligă să se modernizeze, să realizeze mai mult și mai bine, să urmeze propria lor mișcare.

Cele mai mari porturi se sînt amenințate. Ele au început să lucreze febril la mărirea instalațiilor, dar, în ciuda amenajărilor, prea puține vor putea găzdui nave de peste 200 000 t. Și pînă să-și termine amenajările, petrolierul de 500 000 t va naviga (peste cel mult doi ani). Singura soluție posibilă — se spune — ar fi crearea unor porturi complet noi în ape adînci, de unde petrolul să fie distribuit prin nave de cabotaj cu un tonaj adaptat instalațiilor existente. Dar din cauza cheltuielilor ocazionate de această transbordare, rentabilitatea nu ar mai fi asigurată decît de petroliere de peste 700 000 t, ceea ce complică și mai mult problema.

Mark Reaburin

LA ORDINEA ZILEI

Dirijabilul: a fi sau a nu fi?

Săptămînalul „Literaturnaia gazeta” a găzduit în paginile sale o interesantă dezbatere pro și contra dirijabilelor. La încheierea dezbaterii, desfășurată în

patru numere, redacția a arătat că, de la bun început, nu vroia să tragă concluzii definitive, recunoscînd că nici n-ar fi de competența ei. Acest lucru îl vor face cu siguranță specialiștii. Dar dincolo de aspectul tehnic ea socotește că merita să ia în considerare latura socială a problemei.

Privați de posibilitatea de a-și susține ideile în reviste de specialitate sau conferințe tehnice — subliniază un comentariu redacțional — entuziaștii construcției de dirijabile fac tot felul de studii biziindu-se doar pe forțele proprii. Economisti, oameni de știință, geologi, constructori, vinători, pescari, agronomi etc. se pronunță tot mai hotărît pentru readucerea în actualitate a dirijabilului. Iată și cîteva din argumentele lor în favoarea acestuia.

Ing. T. Alexeeva, exponenta opiniei Biroului obștesc de proiectare a dirijabilelor din Leningrad, a demonstrat, de pildă, cu cifre elocvente, avantajele transportului cu aparate mai ușoare decît aerul față de avioane și elicoptere, punînd îndeosebi accentul asupra faptului că cel dintîi este mult mai ieftin. Folosite în agricultură, în transportul și împrăștierea îngrășămintelor pe cîmp, în lupta cu dăunătorii, dirijabilele ar putea realiza anual, numai în regiunile din zona centrală a U.R.S.S., economii de circa 400 de milioane de ruble. Sau o altă comparație invocată de I. Bokserman, adjunct al ministrului Industriei gazului. Acesta a arătat că dacă s-ar construi, folosindu-se elicoptere, o linie pentru transportul energiei electrice de la hidrocentrala Nijne-Lensk pînă în Ural (adică pe o distanță de 3500 de kilometri), ea ar costa aproape cît costul centralei. Utilizînd însă dirijabile, cheltuielile ar fi considerabil mai mici și, în plus, ritmul construcției ar putea fi accelerat. Dirijabilele ar putea ușura, de asemenea, munca geologilor.

Și acum cite ceva despre „activitatea” dirijabilelor utilizate în clipa de față în cîteva țări. V. Infantiev a semnalat că în R.F.G., de pildă, un dirijabil care circula fără întrerupere din 1950 a totalizat 10 000 de ore de zbor fără nici un accident, înfruntînd o vijelie în timpul căreia vîntul a avut o viteză de 110 km/oră. Un alt dirijabil, construit în S.U.A., a reușit să se mențină în aer 264 de ore în care răstimp a parcurs fără escafă și, prin urmare, fără să-și improspăteze rezervele de combustibil, itinerariul: America de Nord-Anglia-America de Sud-America de Nord. De unde se poate trage concluzia că acest mijloc de transport are virtuți incontestabile — afirmă V. Infantiev.

Mulți din semnatarii articolelor din „Literaturnaia gazeta” solicită, de aceea, să se organizeze o direcție specială pentru construcția de dirijabile și o instituție de cercetări științifice corespunzătoare. Și, deși mai răsună destule glasuri care încearcă să demonstreze că revenirea la dirijabile ar însemna un pas înapoi, ei au ferma convingere că nu va trece mult timp și dirijabilele vor deveni acel mijloc de transport pașnic despre care vorbea încă marele Toliovski.

Inclinînd de partea acestora din urmă, „Literaturnaia gazeta” s-a alăturat entuziaștilor care militează pentru realizarea acestei idei.

PROBLEME ȘI SOLUȚII

„Fuga creierilor” — cauze și consecințe

Nu este prea mult de cînd întrebarea: „Cît costă un creier?” ar fi părut o ineptie pentru un intelectual. Acum, însă, creierul — sau, mai exact, talentul și cunoștințele savanților, inginerilor, tehnicienilor — a devenit în Occident un foarte important articol de comerț exterior. Lucrul n-are de ce mira dacă ne gîndim că în epoca noastră de revoluție științifică și tehnică marii specialiști sînt aceia care hotărăsc în bună măsură ritmul progresului tehnic și, în consecință, capacitatea competitivă a industriei.

Prin „fuga creierilor” se înțelege migrația specialiștilor din anumite țări în altele mai dezvoltate sub raport economic și putînd oferi savanților condiții de muncă mai avantajoase. Fenomenul duce la o ruptură și mai accentuată între potențialul tehnic al statelor în cauză și între întregi continente. El nu e de fel întîmplător, ci a luat de mult forme organizate, așa cum o dovedește fuga creierilor din Anglia în S.U.A.

La fiecare trei-patru luni, pe aeroportul din Londra descinde un american de vreo 37 de ani, pe nume William A. Douglas. La hotelul „Hilton”, unde trage de obicei, e primit ca o veche cunoștință. Și, numaidecît, spre camera lui încep să urce nenumărați oaspeți veniți direct de la universitățile engleze. După cîtva timp, o bună parte dintre ei vor lua avionul, aruncînd pămîntului englez o ultimă privire de bun rămas.

William Douglas lucrează pe scară mare. Societatea pe acțiuni „Careers Inc” înființată de el se ocupă exclusiv cu recrutarea de specialiști în străinătate, și deservește zeci de mari companii americane, cărora le livrează pînă la 25 000 de „creieri” pe an. Pe de altă parte, anumite corporații ca „Wastinghouse”, „Bell”, „Boeing”, „Allied Chemical” și altele vîneză „creieri” pe cont propriu, fără a recurge la serviciile lui. Evident, S.U.A. trag mari foloase de pe urma acestui braconaj științific. Rezultatele cercetărilor făcute de „creierii” cumpărați sînt vîndute de corporații pe piețele occidentale sub formă de brevete, licențe, corporațiile achiziționînd în schimb procedee de fabricație foarte scumpe și pachete de acțiuni ale întreprinderilor locale, încercînd să stabilească controlul asupra acestor întreprinderi.

Nemulțumirea crescîndă provocată de acest rapt al inteligențelor din Europa occidentală a dat un aspect politic „fugii creierilor” și a exasperat antiamericanismul opiniei publice vest-europene. În aceste împrejurări își face tot mai mult loc ideea unei cooperări tehnice cu țările din răsăritul Europei.

I. Rubinski

Lunga noapte din martie 1932

Răpirea copilului lui Lindbergh

Cel mai barbar „kidnapping” din singeroasa istorie a lumii interlope americane și una din cele mai zguduitoare tragedii ale epocii cuprinse între cele două războaie mondiale, răpirea și asasinarea copilului lui Charles Lindbergh, aviatorul care a trecut cel dintâi Atlanticul în zbor, a făcut să curgă riuri de cerneală. Și deși au trecut mai bine de 35 de ani de atunci, încă se mai scrie. Publicistul francez A. Castelot și sovieticul I. Naumov au consacrat recent ample reportaje acestei „afaceri”, care a pasionat o întreagă generație. Ceea ce urmează se bazează pe sursele citate.

Ileana Vasilescu-Someșan

— Anna, ne-au furat copilul!

Cu aceste cuvinte, rostite încet și rar, de Charles Lindbergh în seara zilei de marți 1 martie 1932, a început tragedia...

Cadrul în care avea să se desfășoare primul act era o căsuță albă și cochetă, construită cu puțin timp în urmă, la poalele muntelui Sourland, în New Jersey, acest oraș-grădină, adevărat dormitor al New Yorkului. Acolo, la Hopewell, locuia cea mai mare parte a anului cel mai celebru american, omul care, pentru prima dată, cu cinci ani mai înainte, singur la bordul avionului său, traversase dintr-un zbor Atlanticul: maiorul — devenit colonel — Charles Lindbergh, căruia toți locuitorii Americii îi spuneau cu admirație înduioșată „Lindy”.

De treizeci de luni era căsătorit cu dragălașa Anna Marrow, care-i născuse cu un an în urmă un băiețel. Îl botezaseră Charles și, pentru a-l deosebi de tatăl său, îi adăugaseră și prenumele de August, care nu prea se armoniza cu obrăzorul roz încununat de bucle cîlionțate și blonde, ca acelea ale lui Lindy — pe care colonelul încerca mereu, fără a reuși, să le netezească.

În acel 1 martie 1932, copilul era cam răcit, iar în ajun avusese febră. Charles și Anna — ca toți părinții din lume — discutaseră mult în timpul cînei despre „boala” fiului lor. Anna încercase cu blîndețe să liniștească temerile soțului său Baby se simțise mai bine în acea seară; fusese sculat din pat și culcat iar de guvernanta la ora 19.30, cu puțin înaintea sosirii acasă a tatălui său.

O scară în noapte

Era frig. Plouase aproape toată ziua și vîntul sufla cu putere. Puțin după ora 21, Anna ridică capul:

— Ai auzit, Charles?

— Da, scîrțîie un oblon!

Și în timp ce ea își continuă cititul, el începu să lucreze la un articol în legătură cu o problemă de aeronautică. După cîțva timp, Anna se retrase în camera lor. La ora 10, doica — o scoțiană de 28 de ani, Betty Gow — intră în camera copilului. Vîntul deschisese fereastra și făcea să fluture perdelele. Pentru a nu trezi copilul, miss Gow nu aprinse lumina. La lumina lămpii de pe coridor, înainte de a închide fereastra, se apropie de pătuțul cu gratii înalte și scoase un țipăt: copilul nu era acolo. Numai pisica, cu botișorul pe lăbuțe, dormea pe o pernă...

Cu inima cît un purice, fugind, se îndreptă spre ușa camerei de baie, undă se afla Anna și, fără a mai aștepta să se deschidă, strigă:

— Doamnă, copilul este cu dv.?

Cu glasul gîuit de spaimă, doamna Lindbergh exclamă:

— Nu... nu...!

Dar Betty și coborîse scările. Poate că colonelul luase copilul la el? Nu prea-i venea să creadă, dar!... Speranța i se spulberă însă într-o clipă...

La azulul întrebării ei, Lindbergh se năpusti ca o fiară, urcă în goană scările și dădu buzna în camera copilului. Într-adevăr, pătuțul era gol. Pe covor se vedeau urme de pași, de încălțăminte mînjită de noroi. Lindy se aplecă peste fereastra pe care doica nu mai apucase s-o închidă: sprijinită de peretele exterior se afla o scară.

Charles Lindbergh înțelese numaidecît!

Căzuseră, la rîndul lor, victime ale teribilului kidnapping, o crimă de tip nou care făcea ravagii în America, o

nelegiuire la fel de înfiorătoare ca un omor.

Intorcîndu-se către soția lui, învingătorul Atlanticului rosti, în glas sfîrșit:

— Anna, ne-au furat copilul!

*

În cameră se afla, bine pus la vedere, un bilet scris într-o ortografie cam îndoielnică:

„Scumpe domn!

Pregătiți 50 000 de dolari: 25 000 în bilete de 20 de dolari și 25 000 în bilete

ruptă. Urmele adînci de la piciorul zidului dovedeau că răpitorul, după ce rupsese una dintre bare, căzuse.

Compusă din trei părți demontabile, scara era evident construită de un tîmplar profesionist, deoarece modelul respectiv nu se găsea în comerț. Mai mult, nu prea departe de scară se găsi o dală de tîmplărie. Printre răpitori se afla deci cu siguranță un tîmplar, poate chiar cel care fabricase scara.

Răpitorii păreau să cunoască foarte bine obiceiurile casei, încît colonelul Schwartzkopf, șeful poliției locale, exclamă:

— Servitorii dv. sînt complici!

Nu se formulă totuși nici o acuzație împotriva tinerei miss Gow și a menajului Whately, din serviciul colonelului.

La 4 martie, poliția își îndreptă însă cercetările către Herwy Johnson — poreclit John cel Roșu — care era în relații — unii afirmău că de amor — cu miss Betty. La 28 februarie venise s-o

și detectivi și jenat de uriașa vilvă sfîrșită, Lindbergh începu să se întrebe dacă nu ar fi cumva mai bine să se supună ordinelor răpitorilor. Nefericiții părinți deveniseră oricum o pradă ușoară pentru tot felul de escroci și gangsteri care își ofereau serviciile, încercînd și mai rău lucrurile. Și apoi, cuprinși de frică, răpitorii nu vor prefera oare să se debaraseze de copil — chiar ucigîndu-l — decît să ducă „la bun sfîrșit” o afacere devenită năuțit prea periculoasă pentru ei? Anna își implora neresușit să renunțe la serviciile poliției și să dea un anunț în ziare prin care să se arate dispus să trateze cu răpitorii.

— E unica șansă pe care o mai avem să regăsim copilul viu.

Lindy acceptă și lansă prin radio apelul:

„D-na Lindbergh și cu mine, conjurăm persoanele care l-au răpit pe fiul nostru să găsească un intermediar — oricare ar fi el — pentru a se întîlni, la ora și în locul pe care-l vor indica, cu un intermediar venit din partea noastră și acceptat”.

La 8 martie — la o săptămînă după răpire — Lindbergh primi un mesaj straniu, pe care Anna îl citi plîngînd:

„Copilul dv. se află în siguranță, dar nu mai are medicamente. Mîncîcă fasole și carne de porc cum mîncăm și noi. Dați ascultare ordinelor noastre și țineți pregătiți, cît mai curînd, 100 000 de dolari”.

Cifra răscumpărării se dublase...

A doua zi, se prezentă la Lindbergh un bătrîn profesor — doctorul John F. Condon — bine cunoscut în cercurile universitare catolice. Din proprie inițiativă, după mesajul radiofonic al lui Lindbergh, publicase, la rîndul lui, un mic anunț în ziarul cartierului său, „Bronx Home News”. Se propusese ca intermediar pentru răpitori și oferise și din partea lui o mie de dolari, „pentru ca mama să-și poată regăsi copilul”. Răpitorii răspuseseră acceptînd propunerea și alăturaseră răspunsului lor o scrisoare destinată lui Charles Lindbergh: „În clipa cînd vom avea banii, vă vom spune unde-l veți putea găsi pe fiul dv. Țineți gata pregătit un avion. Copilul se află la 240 km de casa dv. Dar nu vă vom comunica adresa decît după 8 ore de la primirea banilor”.

În loc de semnătură erau cercurile roșu și albastre din primul bilet... Nu putea fi decît vorba — deși exista mereu această teamă — de niște escroci care încercau să se amestece în această afacere.

Răpitorii mai scriseseră și profesorului: „Cînd aveți banii, dați un anunț în „New York American” cu următorul cuprins: „Banii pregătiți”. Apoi stați acasă în fiecare seară între orele 18 și miezul nopții”.

Fără a mai preveni pe nimeni, Lindbergh dădu anunțul, iar Condon se instală lângă telefonul său. După două zile de așteptare, auzi în sfîrșit la telefon un glas, cu accent german recomandîndu-i să aștepte instrucțiuni. Acestea fură aduse profesorului peste cîțva timp de un șofer de taxi căruia un necunoscut îi dăduse o scrisoare: răpitorii fixau doctorului J. F. Condon o întîlnire în cimitirul din Woodlawn, în apropiere de Bronx.

Numele meu e John

Deși noaptea era foarte întunecoasă, Condon se îndreptă curajos spre grila-jul cimitirului. O umbră stătea nemișcată și dreaptă; cînd profesorul se apropie la o distanță de doi pași, umbra vorbi:

— Numele meu e John.

După care urmă acest dialog:

— Eu sînt unul dintre cei șase care au răpit copilul.

— Cum se simte?

— Foarte bine!

(Va urma)

Lindbergh, după traversarea Atlanticului, salutat la Paris de Blériot, unul din pionierii aviației

de 5 dolari. În două sau patru zile vă voi anunța unde să duceți banii. Vă avertizăm să nu veniți poliția. Copilul va fi îngrijit bine. Nu răspundeți la nici un mesaj care nu va conține trei plicuri însemnate cu un cerc făcut cu cerneală roșie înconjurat de alte două cercuri cu cerneală albastră”.

Prevenită imediat — dat fiind că Lindbergh refuză să dea ascultare in-joncțiunilor răpitorului — poliția studie minuțios biletul. Autorul părea a fi de origine germanică. Scria gut și nu good¹⁾, iar construcția frazei era tipic germanică. Un exemplu: copilul va fi îngrijit bine.

Dar cel mai mult i-a interesat pe anchetatori scara. Treapta a șasea era

¹⁾ Bine.

viziteze la Hopewell și o anunțase că va mai reveni la 1 martie, vizită pe care o decmandase însă cu o oră înaintea răpirii, prin telefon. Automobilul fratelui lui Johnson fusese văzut în apropierea vilei lui Lindbergh. Ba mai mult, în mașină fusese găsită o sticlă cu lapte!

Arestat, John cel Roșu scapă ca prin minune să nu fie linșat de mulțime. Dar nu peste multă vreme poliția trebui să-i dea drumul; furnizase pentru marșea de 1 martie un alibi imposibil de respins: fusese văzut în tot cursul zilei la pensiunea Inglewood, unde locuia...

Poliția începu dar să caute noi piste, interogînd peste tot, confruntînd fără răgaz.

Văzîndu-și casa invadată de ziaristi

INTERVIU

Surprinzătorul Enghibarov, clovnul cu toamna în inimă

Leonid Enghibarov poate fi comparat cu o pălărie de prestidigitator din care surprizele ies lanț. Artistul susține numerele comice și de parodii originale în spectacolele prezentate de Circul Erevan, colectiv emerit al R.S.S. Armene, la București. Face, adică, ceea ce face un clovn (că o face într-un chip nou, rupind cu tradiția, asta-i altceva și vom reveni). Deci te duci pregătit să stai de vorbă cu un clovn. Dar... încep surprizele. Afli:

CĂ Enghibarov și-a început cariera ca boxer, și nu în glumă, ci foarte serios. Ca „muscă” a susținut vreo 90 de meciuri, l-a întâlnit o dată și pe Mircea Dobrescu al nostru, și a părăsit ringul cu titlu de maestru al sportului;

CĂ după aceea s-a înscris la școala de circ, dar că circul este numai una din profesiunile lui. În 1956 a absolvit școala și a debutat ca... mim pe estradă. În 1958 a jucat o stagiune într-un teatru. Din 1959 a început să apară simultan pe estradă și în arenă, iar din 1961, pe estradă, în arenă și pe ecran (a jucat în filmul sovietic „Drumul spre arenă”

și în cel englezesc „Te iubesc, Betsy!”. Am să anticipez: mai târziu Enghibarov va figura pe genericul „Umbrelor strămoșilor uitați!”. Din 1962 este și scriitor, iar din 1968 a devenit și regizor de cinema (regizor și pentru alții, fiindcă și pînă acum toate numerele lui de estradă și de circ au fost regizate numai de el);

CA are zece medalii de aur câștigate la concursuri naționale și internaționale. Ultima distincție, despre care a aflat aici la București, este titlul de laureat al concursului unional de circ.

CĂ este membru de onoare al Academiei de artă din Praga;

CĂ a scris vreo 70 de scenarii pentru circ, estradă și cinema, dintre care două pentru lung metraje. Filmul „Visuri, visuri”, care se turnează acum la Erevan, are la bază unul dintre ele. Al doilea scenariu, „Presă”, a fost definitivat la București.

O asemenea carte de vizită, prea puțin cunoscută la noi, dar foarte cunoscută și apreciată în Cehoslovacia, Franța, Anglia etc., i-a dat o îndreptățită siguranță.

Da, Leonid Enghibarov e sigur de prețul lui, și lucrul se simte și când vorbește și când lucrează, aducând în arenă un personaj insolit, o combinație de comic-mim-acrobat-dansator-jongleur-sportiv, cu o formidabilă expresivitate facială și trupească.

Artistul a renunțat nu numai la masca și la costumul tradițional al clovnului, arătându-și obrazul așa cum e, tânăr, încadrat de o frizură beatlesiană, și purtând o îmbrăcăminte colantă care permite să se vadă jocul permanent al corpului, ci a revoluționat și conținutul personajului. Acesta are o istețime de Gavroche, este un David care învinge Goliați, rivalii lui ies cu regularitate rușinați din înfruntarea cu dînsul, omulețul caută prietenia oamenilor, nu fuge de ei, dezvăluie o bogată gamă de sentimente și o vastă gamă de posibilități pe care le pune în serviciul comicului. Artistul execută, de exemplu, un număr de echilibristică foarte dificil, pentru a face o critică plină de haz inteligent apologetică.

Discuția noastră a pornit de aici, de la risul „conștient”.

— Nu suport ca publicul să ridă numai fiindcă unul stă cu capul în jos, iar altuia îi cad pantafoanii.

— E ușor să-i faci pe oameni să ridă?

— Nu, nu-i de loc ușor. E mai ușor să-i faci să plîngă decît să ridă.

— Totuși îi faci să ridă, și cu mult succes. Ai o fire veselă?

— Nu. De altfel cehii și francezii îmi spun „clovnul cu toamna în inimă”. Scriu scenarii comice, dar nuvelete mele nu sînt deloc vesele.

— De la cine ai învățat — direct și indirect?

— De la Buster Keaton, Chaplin, Jack London, O'Henry, Kafka...

— Cui i-ai spune „cel mai mare clovn”?

— Lăsîndu-i la o parte pe Keaton și pe Chaplin, care sînt clasici, îi iubesc pe Konstantin Musin al nostru, azi foarte bătrîn, care a fost un clovn genial, și pe Iuri Nikulin. Îi iubesc, fiindcă nu suport tehnica goală, fără idei, iar ei au idei. Îmi place cînd un actor stabilește o atitudine foarte clară și precisă față de personajul pe care îl joacă, iar ei fac asta.

— Alcătuiește un program imaginar de circ. Ce parteneri ți-ai alege?

— Ca clovn m-aș alege pe mine, nu-mi place concurența. (Rîde). L-aș mai invita pe Manukian cu grupul lui, care face niște lucruri literare la perș, aș include, de asemenea, zborul „Galaxia”, un număr unic, care răsfoarnă toate concepțiile existente. I-aș mai alege apoi în această selecție simbolică pe Nikolai și Nina Logaceva și cu asta programul e gata.

— Dar pe ecran ce parteneri ți-ai dori?

— Mi-ar plăcea să joc cu actori polonezi, cu Barbara Kwiatkowska, cu Pola Raksa, iar de la noi cu Roland Bikov și voi avea în curînd această ocazie. Voi juca alături de Bikov într-un film regizat de el, despre care nu pot da deocamdată amănunte, nefiind numai „secretul” meu. Mi-ar plăcea să am ca parteneră o romîncă. Uite, pentru filmul „Visuri, visuri”, care se turnează la „Armenfilm”, încă n-avem eroină. Dacă am să o găsec aici, am s-o invit la Erevan.

— Ce viitor prevezî circului, acestei arte vechi și conservatoare?

— Nu sînt de acord că e o artă conservatoare. De exemplu la noi în U.R.S.S. circul tradițional a murit. Înnoirile sînt foarte vizibile, uneori chiar dure, în sensul în care progresul lovește întotdeauna în ceea ce e învechit. De aceea mulți artiști bătrîni se retrag, neputînd rezista la concurența celor tineri. Și nu întîmplător artiștii noștri cîștigă multe concursuri internaționale. Să-i luăm, de pildă, pe clovni. Pînă acum se credea că clovnul trebuie să fie neapărat vesel. Nu, clovnul trebuie să fie om, doar nu-i o schemă, de aceea are dreptul să plîngă, să ridă, să zîmbească, să exprime toată gama de sentimente omenești. În general, azi, cînd există actori ca Tom Courteney și Smoktunovski, nici la circ nu se mai poate juca ca înainte.

Interesant de remarcat că la noi se schimbă și spectatorul. Devine mai intelectual, gîndește cu noi, nu vine numai să vadă cum unul umblă în miini, iar altul își viră capul în gura tîgrului. Sigur că mai vin unii exclusiv pentru asta, dar procesul de transformare a spectatorilor e remarcabil.

— Ce calități ți se par necesare pentru un artist?

— Cîntea absolută, altfel nu se poate. Arta trebuie făcută cu dăruire totală, fără să-ți lași nici o rezervă. De fiecare dată trebuie să joci de parcă ai juca pentru ultima oară.

Julia Scutaru

CINEMA

Zece critici, douăzeci și una de opinii

„Literaturnaia gazeta” a invitat zece critici cinematografici sovietici să indice cel mai bun rol al anului 1967. Opțiunea nu a fost ușoară. Anul care a trecut a abundat în reușite actoricești de toate genurile și de toate vîrstele. De aceea, cu anumite excepții, criticii nu s-au putut opri la un singur nume. Pe de altă parte, 1967 n-a fost un an care să intruchipeze într-o creație actoricească probleme, căutări proprii întregii cinematografii sovietice, n-a fost, cu alte cuvinte, ca anul lui Maxim-Boris Cirkov, Veronica-Tatiana Samoilova, Gusev-Alexei Batalov, Trubnikov-Mihail Ulianov, Serpilin-Anatoli Papanov, caractere — piloni, închizînd în ele o epocă cu toată complexitatea, contradicțiile, dinamica ei.

Așadar, 1967 n-a fost anul unui singur actor. Cei zece invitați ai reputei publicații literare au indicat 21 de „învîgători ai ecranului”, iar opiniile lor coincid de puține ori.

Cel mai mare număr de „voturi” l-a întrunit Nikolai Plotnikov, citat de patru critici. Nikolai Plotnikov a interpretat unul din rolurile principale în filmul „Contemporanul tău” al lui Iuli Raizman, care, după cum se știe, continuă „Comunistul” realizat acum un deceniu. „În interpretarea de virtuoz a lui Nikolai Plotnikov, profesorul Nitocikin — ce caracter uimitor! — ne apare ca un fel de reactor omenesc de energie creatoare” — a apreciat Gheorghii Kapralov, reputat specialist în arta cinematografică, a cărui părere a fost împărtășită de Iakov Varșavski, Mihail Kuznețov și Liudmila Pogojeva.

Pe locul doi a fost citată de trei ori Nadejda Fedosova, cu care am făcut cunoștință în filmul „Femeile”, unde ne-a convins de autenticitatea personajului Grușa. Actrița a obținut această poziție fruntașă în ancheta revistei „Literaturnaia gazeta” datorită unui rol episodic din filmul „Ziaristul” al lui Serghei Gherasimov, unde a interpretat-o pe intriganta Anikina care otrăvește existența celor din jur cu „anonime”, calmării, suspiciuni.

Locul trei, la egalitate de voturi — două — a fost ocupat de patru actori: Roland Bikov, Oleg Efremov (ambii pentru creațiile din filmul „Doctorul Aumădoare”), Serghei Iurski (Vikniksor din „Republica Șkid”) și Vladimir Etuș (Saahov care a pus la cale răpirea Ninei, „Prizoniera din Caucaz”).

Ceilalți actori evidențiați ai anului 1967 sînt: Tatiana Samoilova (o precizare: „Anna Karenina” rulează în rețeaua publică anul acesta, deci n-a intrat în obiectul anchetei, dar „alegătorul” Tatiane, criticul Iakov Varșavski, care a văzut filmul, mărturisește că nu l-a răbdut inima să nu o menționeze în răspunsul lui pe cea care va fi, neîndoiește, actrița anului 1968), Liudmila Savelieva (Natașa din „Război și pace”), Evghenia Uralova („Ploaie de iulie”), Galina Vișnevskiaia („Katerina Izmailova”, în care nu cîntă numai, ci și joacă rolul titular), Alexandra Maximova („Contemporanul tău”), Valentina Telicikina, Vasili Șukșin și Serghei Nikonenko (toți trei pentru creațiile lor din „Ziaristul”), Gheorghii Vișin („Prizoniera din Caucaz”), Svetlana Isaeva și Bolot Beisenaliev („Berze albe, albe.”), Ghennadi Bortnikov („Iadul

biruit”) și... Igor Moiseev. Despre celebrul coregraf, care este eroul unui documentar realizat de Maia Merkel, „reporterul” lui, Iuri Haniutin, scrie: „Să mă ierte actorii profesioniști, dar pe primul loc eu îl situez categoric pe Igor Moiseev, deși el n-a jucat nimic. Dar este o personalitate puternică, originală, complexă văzută de mine pe ecranele anului 1967”.

Bette Davis în 1944

Fotografia de mai jos a fost făcută acum aproape un sfert de secol, în 1944. Marea actriță Bette Davis, pe care, probabil, ați recunoscut-o, n-avea decît 36 de ani. Era decît în epoca filmelor care, datorită unei lăudabile inițiative a televiziunii noastre, continuă să ne impresioneze și azi.

Dar scena din fotografie este luată nu dintr-un film, ci din viață și ne-o arată pe Bette Davis într-o ipostază mai puțin cunoscută a personalității ei: aceea de participantă la evenimentele vieții publice.

Fotografia ne-o înfățișează pe actriță tînd o tortă în calitate de președintă a clubului pentru militari, înființat de cinești hollywoodieni în timpul celui de al doilea război mondial. În ziua — mai bine zis în seara — cînd a fost surprinsă această scenă, 23 februarie 1944, la clubul din Hollywood se sărbătorea cea de-a 26-a aniversare a Armatei și Flotei Sovietice. Bineînțeles, micile festivități erau conduse de președintă personal.

Cofetarul clubului s-a întrecut pe sine ca să „construiască” imensul tort, cu cîteva etaje, încununat cu tradițio-

nalele lumînări aniversare. Dar o mică lacună în bagajul lui politic l-a făcut să dedice deliciosul desert „Vitezei noastre Rusii — pentru a 26-a aniversare”. Cei prezenți, atît gazdele cît și invitații — ofițeri și marinari sovietici, i-au iertat, însă, această confuzie și i-au apreciat cum se cuvine eforturile, consumînd cu plăcere tortul tăiat și servit chiar de mîna președînteii.

Bette Davis a fost o gazdă desăvîrșită. Ea și-a cucerit oaspeții sovietici — își amîntește I. Vikker, participant la întîlnire, pe care o evocă în revista „Sovetski ekrani” cu prilejul semicentenarului Armatei Sovietice —, cu amabilitatea, farmecul și căldura ei prietenească.

FIZIOLOGIE

Naturii nu-i place repausul

*E mai bine să mergi la pas decât să alergi,
E mai bine să stai locului decât să mergi la pas,
E mai bine să șezi decât să stai locului,
E mai bine să stai culcat decât să șezi,
E mai bine să mori decât să stai culcat*

(Proverb arab)

Exagerată, pesimistă, concluzia proverbului are totuși o motivare psihologică: comoditatea către care tindem cu toții. E într-adevăr bine că operatorul n-are decât să apese pe niște butoane pentru ca mașinile să-i dea ascultare. E bine că avem ascensoare care ne transportă la etajul VI. Dar... **Hipochinezia** (în limba greacă *hypo* înseamnă sub, dedesubt, iar *kinesis* — mișcare) e studiată azi de specialiști în legătură cu particularitățile muncii și vieții în societatea noastră civilizată. „Omul societății moderne — scrie cercetătorul V. Raab — ...se depărtează

Un „imobil” voluntar pe patul lui de... experiență

tot mai mult de strămoșii noștri antrenați în mod natural, mobili, neînfrigați vinători de mamuți. Numai cițiva sportivi din zilele noastre (și numai datorită unor eforturi sistematice) au reușit să se apropie de capacitatea musculară a acestor strămoși. Pe toți ceilalți Raab îi include în categoria nu prea măgulitoare, dar plastic caracterizată, a oamenilor „cu inimă de trântori activi”.

Cum pot fi studiate efectele hipochineziei? Firește, reproducând această stare în toate amănuntele ei. O metodă, cea mai „blândă”, constă în imobilizarea subiectului (un voluntar) într-un fotoliu special. Mai concludente s-au dovedit, însă, experiențele în care voluntarii sînt imobilizați în poziția culcat, dar mai cu seamă într-un mediu lichid. De altminteri, oamenii au știut cîte ceva despre senzațiile acestei stări înainte ca ele să fi devenit obiect de experiențe științifice. Descrierea făcută de autorul de literatură științifico-fantastică S. Lem, de pildă, se apropie de senzațiile încercate de cei care, în zilele noastre, se supun unor experiențe similare: „...Apa nu-i încălzea corpul dar nici nu-l răcea. Curînd el începu să distîngă, parcă de undeva de departe, bătaile proprii sale inimi. Nu mai simțea nimic. Iși mai amintea în ce poziție se află, dar își amintea, nu simțea. Pe urmă descoperi că nu avea nici cap, nici trup, nu avea nimic... Era pretutindeni cîte puțin și totul se împrăstia. Sus, jos, dreapta, stînga se învîlmășiră...” La cele de mai sus, cercetătorul L.A. Ioffe, care se ocupă de studiul hipochineziei, adaugă: nici un sistem al organismului uman nu rămîne indiferent la imobilitate. După 7—8 zile mușchii își pierd capacitatea de a se contracta, proteinele din mușchi își modifică proprietățile fizico-chimice, țesuturile osoase își pierd calciul și devin fragile, rezistența organismului la schimbări de temperatură, vibrații, insuficiență de oxigen etc., scade.

Din fericire, aceste modificări sînt

reversibile. Dar revenirea la normal e cu atît mai lentă, cu cît starea de hipochinezie durează mai mult.

În cursul experiențelor a reieșit, de asemenea, că imobilitatea în picioare e suportată tot atît de greu ca aceea în poziție culcată. E vorba de așa-numita imobilitate pasivă. Pare paradoxal, dar reversul ei, imobilitatea activă, n-are efecte nocive: o sentinelă, de exemplu, poate să stea nemișcată vreme îndelungată.

În zilele noastre, studierea hipochineziei s-a dovedit aplicabilă uneia din cele mai tinere ramuri științifice, cosmobiologia, întrucît modificările survenite în sistemul circulator al celor menținuți vreme îndelungată în stare de imobilitate sînt asemănătoare, în principiu, cu schimbările ce intervin în stare de imponderabilitate. Dar cercetările hipochinezice se adresează și tuturor oamenilor care, profitînd de binefacerile civilizației, uită că viața trebuie trăită în mișcare.

Da, orașul modern cu viața lui complicată, cu activitățile mecanizate, cu distanțe mari ce nu pot fi străbătute decât cu mijloace comune de transport îl strînge pe om ca într-un clește, nemai lăsîndu-i răgaz să se ocupe de el însuși, îndepărtîndu-l de la activitățile fizice, în primul rînd de mișcare. De unde să rupem timpul atît de necesar mișcării, gimnasticii? Și totuși, există o soluție pentru a ne menține forma fizică, a da de lucru musculaturii inactive sau, dimpotrivă, a relaxa mușchii obosiți; căci dacă, pe de o parte, automatizarea reduce efortul muscular, nu e mai puțin adevărat că ea antrenează și oboseli localizate, urmări ale atenției încordate, ale grijii permanente. Combaterea ambelor efecte, este de părere fiziologul G. Fedorova, poate fi realizată prin așa-numitele „pauze active”, prin folosirea micilor „tîmpi morți” ai vieții cotidiene. E vorba de un ansamblu de exerciții ritmice, de simple mișcări de relaxare a cefii, spatelui, mîinilor sau picioarelor.

Experiențele făcute pînă acum în cîteva mari întreprinderi și instituții s-au soldat cu rezultate pozitive: metoda a fost considerată salutară de peste 75 la sută din funcționari și muncitori, conducătorii îi atribuie meritul unei creșteri a productivității muncii, iar fiziologii socotesc că reprezintă un excelent mijloc pentru destinderea nervoasă, ameliorarea stăcii vertebrale, înlăturarea dursăgiiilor, migrenelor și durerilor de ochi. Evident, gimnastica aceasta, pe care am putea-o numi „mai bine puțin decât nimic”, nu poate înlocui așa-numita gimnastică voluntară dar se pare că, după o vreme, cea dintîi trezește interesul pentru cea de a doua.

Asemenea exerciții sînt indicate, însă, nu numai pentru relaxare, ci și în scopuri terapeutice. Ele sînt recomandate de kineziterapeuți bolnavilor sau răniților care, aplicîndu-le, își grăbesc restabilirea și capacitatea de muncă, evitînd eventuale complicații. În categoria exercițiilor curative intră eforturile de schimbare a poziției corpului la persoanele cu sistemul cardiovascular defectuos, cele de respirație la cele cu aparatul respirator debil sau mișcările de rotație la cele cu aparatul vestibular defectuos. După care se trece la un ansamblu de exerciții, menit să întărească întreg organismul. Cercetările întreprinse au stabilit că aplicarea culturii fizice curative în secțiile de medicină clinică este deosebit de eficientă. De pildă, pentru vindecarea infarctului miocardului exercițiile fizice elementare combinate cu cele respiratorii sînt cît se poate de indicate. Așadar, sănătoși sau bolnavi, fiziologii ne recomandă cît mai multă mișcare, bună dispoziție.

CRISTALOGRAFIE

Smaragde la comandă

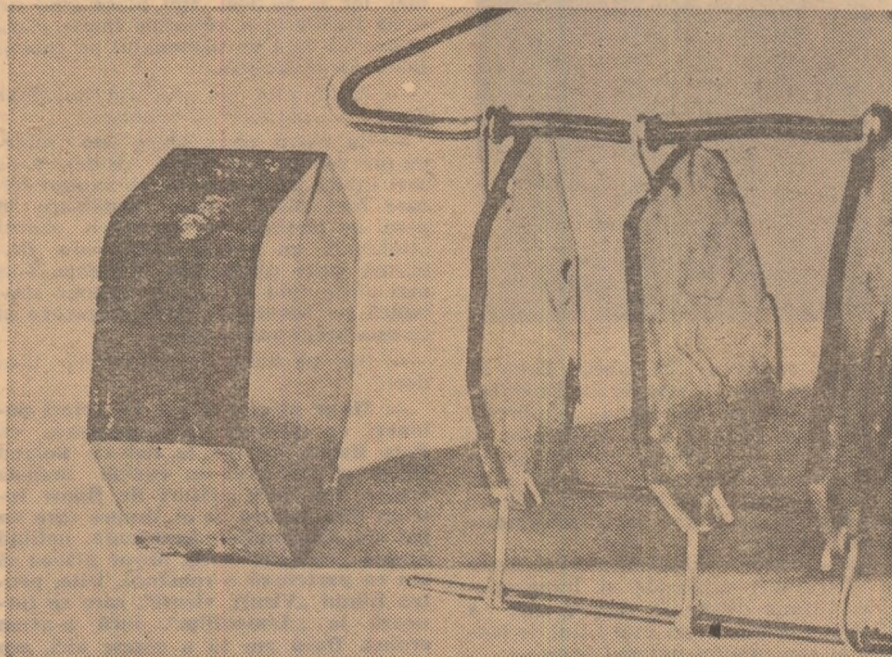
Cea mai prețioasă dintre pietrele prețioase, smaragdul, își datorește renumele rarității exemplarelor „perfecte”,

care nici nu ajung pe piață. Capetele încoronate și amatorii miliardari le rețin la banca de stat a Columbiei încă înainte de a fi fost găsite.

Dar dacă natura a fost atît de zgîrcită cu una din capodoperile ei, de ce nu ar încerca omul să o imite? Cu atît mai mult cu cît electronica a adus cristalele la ordinea zilei.

Cultura smaragdelor nefiind decît un caz particular al creșterii cristaline, să ne oprim puțin asupra acestui fenomen. După cum se știe, cristalul poate fi socotit un simbol al ordinii; fiecare atom are un anumit număr de vecini, așezați totdeauna la distanțe și în direcții bine determinate. Dacă vrem deci să realizăm un cristal pornind de la o stare atomică dezordonată (amorfa, pulverulentă, lichidă ori gazoasă), trebuie să dăm atomilor posibilitatea de a se mișca, pentru ca să se poată rearanja corect. Cel mai simplu mijloc este să se ridice temperatura pînă dincolo de punctul de fuziune. Răcirea și solidificarea ulterioară aduc cu sine structura cristalină, pe care atomii o adoptă spontan. Procedeele, introdus în obținerea cristalelor electronice, nu pare să fi fost folosit și de natură, întrucît la adîncimi mici lava nu depășește 1200°C. Or, pentru ca să se topească toți compușii cristalelor naturale, sînt necesare temperaturi de peste 2000°C. Probabil că natura a recurs la cristalizarea în soluție suprasaturată.

Care este mecanismul acestui fenomen? Un corp solid poate fi dizolvat într-un solvent lichid numai într-o anumită cantitate, după care începe să se depună pe fundul vasului. (Se spune că soluția a depășit pragul de saturație). Încălzirea soluției permite dizolvarea unei cantități mai mari, iar răcirea ulterioară o transformă într-o soluție suprasaturată, adică avînd un prag de saturație superior temperaturii respective și, în anumite condiții, duce la cristalizarea corpului dizolvat. Același lucru se întîmplă și cînd se atinge pragul de suprasaturație prin evaporarea solventului. Important este să se formeze un singur cristal mare și nu multe cristale mărunte. O cristalizare regulată pornește de la un „nucleu” și duce la un monocristal numai dacă

„Semințe” de smaragd (dreapta) înainte de a fi introduse în mediul de cultură și un „fruct” (stînga) recoltat după nouă luni

are loc într-o soluție slab suprasaturată, ceea ce face ca procesul să se desfășoare foarte încet. Alte condiții indispensabile sînt: un solvent adecvat și catalizatori care să ușureze așezarea atomilor sau moleculelor la locul potrivit. Cum intervine un factor neobișnuit, cum se obține o policristalizare.

În „supra geologică” pe care o reprezintă lava, scăderea temperaturii nu a avut același efect asupra tuturor compușilor, dat fiind că fiecare mineral are alt prag de suprasaturație. Unele corpuri cristalizau, în timp ce altele rămîneau în soluție, modificînd mereu compoziția chimică a lavei. Condițiile necesare creșterii monocristaline a unei anumite pietre prețioase nu persistau decît scurt timp. După ce se forma o cantitate mică de rubine sau smaragde perfecte, producția devenea policristalină sau înceta.

Pentru a afla în ce condiții specifice s-au format smaragdele, s-a practicat „spionajul industrial” al naturii: ce solvenți dădeau soluția de silicat dublu de alumina și beriliu care, cu adaosuri de crom și vanadiu, cristaliza în prisme hexagonale verzi? Ce catalizatori favorizau cristalizarea? S-au analizat deci rocile din vecinătatea zăcămintelor de smaragde și, mai cu seamă, incluziunile din pietrele naturale. Mulțimea corpurilor detectate a complicat mult problema. După ani de tatonări cu diverse „supe” s-au putut cultiva smaragde în felul următor: berilul, un minereu al

beriliului, este dizolvat la circa 100°C; printr-o răcire încetă soluția este apoi adusă la un grad redus de suprasaturație. Pentru a asigura monocristalizarea se introduc în soluție „nuclei”, adică niște „felii” de smaragd cu latura de 4 cm și grosimea de 1 mm, tăiate în planul de cristalizare și înșirate pe o sîrmușă de aliaj refractar. Fiecare piatră crește cu un milimetru pe lună. După nouă luni de așteptare și de verificare continuă cu spectrofotometrul a compoziției mediului de cultură, se recoltează monocristale groase de un centimetru, în mijlocul cărora se mai poate vedea nucleul. După secționare și extragerea nucleului, cristalele sînt de șlefuit.

Dacă bijutierii vor adopta această piatră „prea pură”, nu se știe încă. Dar,

Știința

ARHEOLOGIE

Obsidiana
sue în timp

O nouă tehnică de dată care să se adauge la cele utilizate acum. Ea constă în hidratarea uneltelor — sticlă naturală de cîmp — descoperite în siturile istorice. Suprafața acestor unelte, într-adevăr, un strat subțire de oxid de fier, este — conform cercetărilor recente — proporțională cu vârsta de cînd suprafața a fost expusă la aer. Adică de la confecționarea uneltei. Silixul nu se pretează

MEXIC

Cer albastru, deșert și sate cu nume de sfinți

După ce străbate, în plină noapte, golful Californiei, **La Paz**, imaculata noastră navă, aruncă ancora la cheiul peninsulei California.

Munții de ardezie, aproape golași, care se contopesc parcă cu cerul neobișnuit de albastru, oglinda azurie a golfului și tăcerea ce domnește în jur par să sugereze că ținutul ar fi nelocuit. Spaniolii care au debarcat pe aceste meleaguri acum câteva secole au botezat locul **La Paz** — liniște. Și așa se numește pînă astăzi orașul agreabil și veșnic însoțit, cu străduțe înguste și cheiuri asfaltate. Este centrul ținutului California inferioară, despărțit de restul teritoriului mexican prin golful Californiei și printr-un deșert. Încît nu se poate ajunge în oraș decît cu avionul sau vaporul care face curse între Masatlan și La Paz. Străbaterea peninsulei de la nord la sud este foarte dificilă; nu există șosele ci numai drumuri vicinale care taie păduri pline de mărăciuniș, munți și deșerturi.

La reședința guvernatorului aflăm amănunte despre dezvoltarea teritoriului și ni se dau indicații cum să procedăm ca să nu ne rătăcim. Înarmat cu aceste sfaturi prețioase, pornesc la drum împreună cu un prieten.

Mașina se smulge cu eforturi disperate din nisip și, lăsînd în urmă un imens nor de praf, lunecă literalmente pe drumul nisipos spre așezarea Todos Santos. În lumina orbitoare a soarelui, nisipul pare zăpadă. Sintem înconjurați de copaci noduroși, plini de țepi și văduviți de frunze, încremeniți ca niște sentinele, și de cactuși gigantiști cu forme foarte ciudate. Trecem pe lângă două colibe încropite din scinduri. Cînd ne zărește, un băiețandru oacheș se mistuie repede în casă, după care începe să ne privească prin ușa întredeschisă. Și mașina lunecă mai departe, iar jur-împrejur, cît vezi cu ochii, numai tufișuri pitice cu țepi, cactuși și nisip. Aerul pare încremenit, nu se aude nici un foșnet. Parcă totul ar fi murit și numai noi și mașina am supraviețuit pe lumea asta și rătăcim pe nesfîrșite întinderi nisipoase.

În cele din urmă se zărește, ca o oază în pustiu, așezarea Todos Santos. Case mici, joase, iar în piața centrală — o bisericuță albastră. Așezarea are chiar și un restaurant, aproape miniatural. La periferie ne iese în cale un mexican bătrîn, cu fața brăzdată de cute adînci, ca și pămîntul californian pîrjolit de soare. Unchiul Thomas, cum se numește noua noastră cunoștință, ne vorbește despre viața consătenilor lui. Din zori și pînă-n seară ei lucrează pe micile lor pecece de pămînt, cultivînd cu migală legume. Recolta o vînd pe loc unor intermediari sau o transportă singuri la La Paz.

— De ce nu vă îndeletniciți cu pescuitul? — mă interesează. — Oceanul este foarte aproape. Vă stă la dispoziție.

— Vedeți, domnilor — răspunde surfător bătrînul la întrebarea noastră, naivă după părerea lui — ca să pescuiești cum trebuie într-un loc atît de primejdios e nevoie de ambarcațiuni puternice și de năvoade foarte bune. Apoi și peștele trebuie păstrat într-un loc anume, căci orașul e departe. De altminteri, veți vedea cum stau lucrurile și vă veți convinge singuri că am dreptate.

După ce străbatem cîțiva kilometri,

oprim lîngă o limbă de nisip care desparte continentul de Pacific. De o parte și de alta se înalță stînci, de care valurile oceanului se izbesc cu furie. În preajma stîncilor, deasupra carapacelor negricioase ale unor mari broaște țestoase zvrîlîte pe țărni, se rotesc ulii. Ceva mai încolo se vede o colibă șubredă, înconjurată de un gîrduleț.

— Bună ziua — ne adresăm femeii care stă în fața casei. Soțul dv. e aici?

— A plecat să ducă pește la Todos Santos.

— Casa dv. e cam izolată. Nu vă e urît, nu vă plictisiți aici singuri, fără vecini?

— De ce să ne fie urît? Iar pentru plictiseală n-avem timp. Muncim din zori și pînă seara. Aici tot e mai bine, dar un văr al soțului meu pescuiește pe insula Marguerita. Un loc complet uitat de dumnezeu.

Pe insula Marguerita — care s-a aciuat, ca o rudă săracă, lîngă peninsulă, ceva mai la nord — locuiesc circa o mie de oameni, pescari și familiile lor. Se îndeletnicesc mai ales cu pescuitul langustelor, ceea ce implică scufundarea pe fundul oceanului, unde pescarii sînt pînă la orice pas de primejdii.

Fămîntul Californiei inferioare e bogat, dar oamenii smulg naturii bogățiile cu mari eforturi. La nord-vest de La Paz, în valea Santo, a luat recent ființă așezarea Santo Domingo, în jurul căreia se întind plantații de citrice și de alte fructe și grădini de zarzavat. Datorită faptului că s-a descoperit apă, regiunea a devenit un fel de pămînt al făgăduinței. Trei sute de fîntîni dau localității posibilitatea să aprovizioneze cu fructe și legume pe locuitorii din preajmă.

În 1967, pe țărmul vestic al peninsulei a fost construit portul San Carlos, care va fi legat de La Paz printr-o șosea ce va străbate și Santo Domingo.

În apropiere, și anume în regiunea Herrero Negro, există imense zăcăminte de sare, exploatate de o companie mixtă mexicană-americană. În ultimul timp, extracția a sporit mult, ajungînd în 1967 la trei milioane de tone. Dar sarea Californiei inferioare nu ajunge în alte regiuni ale Mexicului. Principalii ei consumatori sînt S.U.A. și Japonia.

Principala bogăție a ținutului și a mexicanilor rămîne totuși oceanul, deși pescuitul nu se bucură de condiții optime. Pescarii nu au o flotă dotată cu cele necesare, nu există fabrici de prelucrare a peștelui și nici refrigeratoare cu capacitate suficientă.

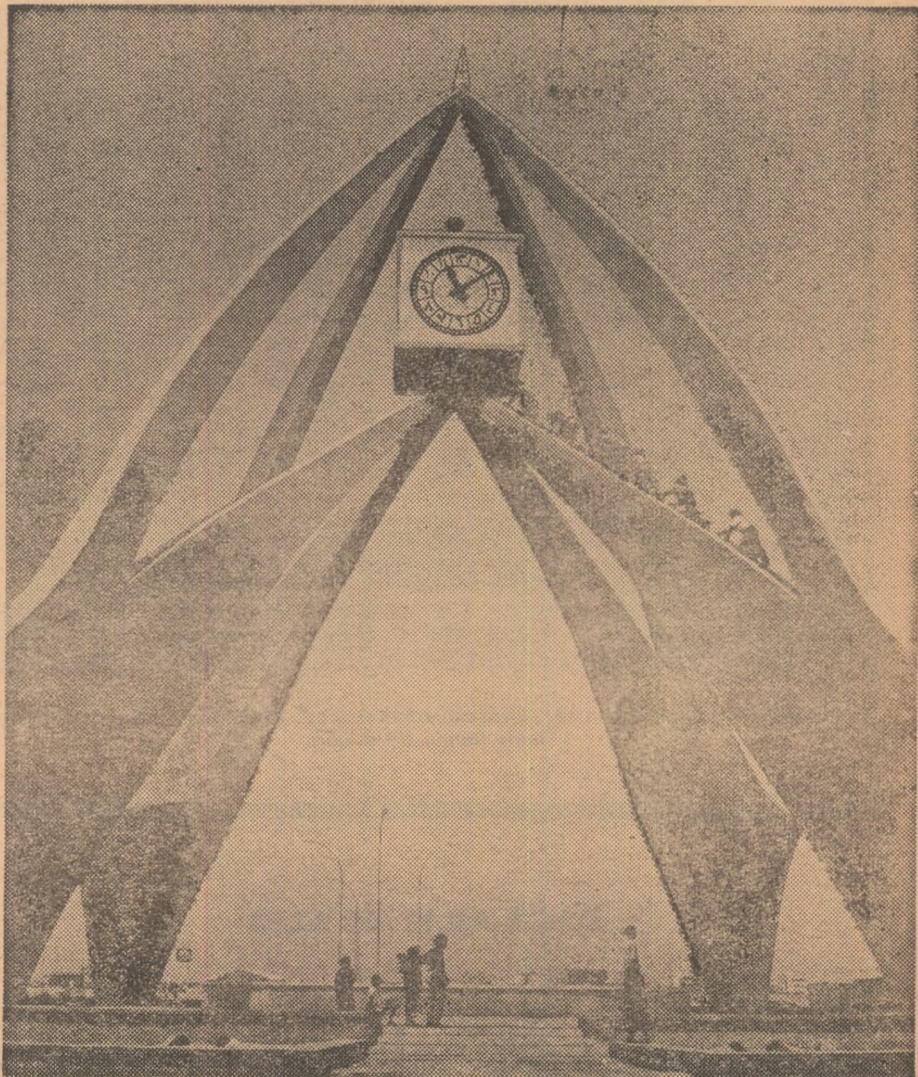
Părăsim peninsula la amiază, cînd soarele arde necruțător. De pe o colină înaltă se pot cuprinde cu privirea deșertul, străduțele din La Paz și oglinda azurie a golfului, brăzdat de bărci, profilate, toate, pe fundalul albastru al cerului. Ceva mai departe se zăresc satele, cu nume de sfinți. De jur-împrejur e liniște și pace...

V. Dolgov

DE PE CINCI CONTINENTE

- Răcoritor sau narcotic?
- Un proiect îndrăzneț
- Țara în formă de palmier
- 1.500.000 de turiști
- Tribul puyari n-a dispărut

În Polinezia se numește kava, iar în insulele Fiji iangona, și este băutura preferată a popoarelor din Oceania. S-ar putea ca în alte insule din aceeași regiune să aibă o altă denumire, dar, oricum, pretutindeni se prepară la fel: din rădăcini de piper sălbatic pisate se obține o băutură slabă, cu gust de rumeguș. „După prima ceașcă — relatează publicistul sovietic L. Pleșakov în cartea Cu „Zarea“ în jurul lumii — cerul gurii și limba îți amortește ușor, de parcă ai fi băut un ceai foarte tare. Apoi nu mai simți aproape nimic, ai doar senzația că bei o apă tulbure și aștepti să se termine mai repede“. Dar asupra insularilor kava are o certă influență.

Acest impunător ceas public din Dubai (Oman) nu are numai o funcție cronologică sau estetică. El servește comandantului pompierilor din localitate la instruirea recruiților, cărora le ordonă să se cațere pînă la ceas și să ajungă acolo într-un timp dat, marcat chiar de acele fîntei lor

Docherii o beau la amiază, pe arșiță, și afirmă că le potolește cel mai bine setea. Se spune că kava dă o stare de euforie, ca un narcotic, și chiar îmbată.

Un inginer belgian a propus o originală metodă de luptă împotriva bancurilor de nisip din fluviu, care îngreunează mult navigația. În ce constă îndrăznețul proiect? În fixarea bancurilor de nisip „migratoare“ prin asfaltarea subacvatică. Proiectul va contribui la rezolvarea uneia din cele mai dificile probleme ale fluviului Escaut, pe care în ultimul timp navigația a scăzut considerabil din pricina aluviunilor nisipoase. În plus, specialiștii belgieni proiectează să utilizeze această metodă și la săparea de noi tunele sub albia fluviului, în regiunea Anvers, spre a lichida în felul acesta aglomerările de automobile care se formează la transbordările peste Escaut.

Deși teritoriul Birmaniei este în cea mai mare parte muntos și acoperit de păduri tropicale, o suprafață apreciabilă din regiunea centrală a țării este frecvent bintuită de secetă, împrejurare care pune acut problema irigației. Anul trecut, au fost încheiate lucrările de construcție a importantului sistem de irigare Chemoltau, alcătuit dintr-un baraj înalt și din două canale mari. În scurt timp, apele Chemoltaului vor da viață unei suprafețe de circa 50 000 de acri de pămînt arid. În rest, Birmania este udată de Irawady, principala arteră fluvială a țării, care-i străbate teritoriul de la nord la sud și adăpostește în deltă orașul Rangoon, capitala statului. Irawady a avut și continuă să aibă un rol extrem de important în viața și istoria poporului birman. Pe malurile lui se află splendide monumente arhitectonice, mărturie a trecutului înfloritor al acestui stat cu o originală configurație geografică, aducînd cu un palmier. Trunchiul urmează linia țărmului mării Andaman, iar coroana, în formă de evantai, e conturată de coasta golfului Bengal și de hotarul cu Pakistan, India, R.P. Chineză, Laos și Tailanda.

În 1967, Mallorca, cea mai mare insulă din arhipelagul Baleare (3660 km²), cu o populație de numai 350 000 de locuitori, a fost vizitată de 1 500 000 de turiști. Ce-i atrage pe străini în această insulă din vestul Mediteranei? Clima foarte blîndă (în ianuarie mercurul din

termometre arată plus 20°), aerul pur, plajele cu nisip fin, posibilitatea de a face baie în mare în tot cursul anului, pătimașele cîntece populare spaniole și dansurile cu castaniete. Numai orașul Palma, centrul administrativ al insulei, are 1200 de hoteluri. La 30 de km de oraș, în mica localitate Valldemosa, se află o minăstire — important punct de atracție pentru turiști — care i-a găzduit, în 1838, pe Chopin și pe George Sand cu copiii ei.

După două luni de căutări febrile, o patrulă australiană a descoperit recent, în jungla aproape inaccesibilă din Papua de vest (Noua Guinee), un grup din tribul puyari, socotit de unii cercetători dispărut; ultimul puyari a fost întîlnit acum mai bine de treizeci de ani. Prețioasa descoperire a fost făcută într-un moment cînd australienii pierduseră orice speranță. Cei trezeci de puyari, războinici sau vînători după înfățișare, purtau fuste meșterite din frunze de rafie, picioarele și miinile le erau împodobite cu ghirlande împletite din iarbă și erau înarmați cu niște bîte prevăzute la unul din capete cu un pietroi. Din tot ce se găsea în tabăra australianilor, cel mai mult i-au impresionat lopata, mai ales după ce li s-a arătat cum poate fi folosită. Dar au manifestat interes și pentru aparatul de radio. Au băut cu plăcere ceai, dar și mai mult le-au plăcut cîștile în care au fost serviți. Unul din membrii expediției relatează că puyari poartă pieptănături bogate și înalte, iar poveștile le transportă în plase împletite din liane și împodobite cu cozi de porci mistreți.

(După A.P.N. „Za Rubejom“, „Nedelea“)

S-au pîndit

In fiecare sîmbătă și duminică, „Orășelul romanticilor” de lângă Moscova găzduiește mari familii de schiori

DACĂ AR FI DE ALES

Ce nume v-ați alege ?

Clubul nomofililor a luat naștere în Franța în timpul Revoluției burgheze. Reacția împotriva constrîngerilor de tot felul s-a făcut simțită și în dorința frenetică a oamenilor de a da copiilor, ba chiar și adulților, alte nume decît cele impuse de cler. Oricare, numai nu cele „clasice” din calendar. Și după cum vom vedea, nomofililor nu le-a lipsit inventivitatea.

Nemulțumită de numele ei anterevoluționar, o familie din localitatea Coulommiers a adoptat unul nou care suna așa: Milleseptcentquatrevingt-treize, adică Omieșaptesutenouăzecișitrei. Poate că neobișnuitul nume n-ar fi ajuns pînă la noi dacă într-un ziar local din Coulommiers n-ar fi apărut următorul anunț:

Indurerată, familia Omieșaptesutenouăzecișitrei își înștiințează rudele și cunoștințele că scumpul lor frate, tată și soț

Iunie

Omieșaptesutenouăzecișitrei a încetat din viață la 27 mai 1912.

Din aceeași sursă aflăm că pe cei doi frați ai lui Iunie i-a chemat Mai și Iulie.

Un fenomen onomastic similar s-a petrecut și în Rusia revoluționară, ca o replică firească la avalanșa de nume tradiționale ale vechiului calendar bisericesc Pavsikakii, Vahtisiil, Mokkia, Sossia au fost înlocuite de Oleg sau Svetlana, de pildă înainte de Revoluție nu era de fel simplu să-ți botezi odrasla cu astfel de nume. În 1909, de pildă, locotenentul Kartavțev de pe iahtul imperial „Steaua Polară” a dorit să-și numească fetița Svetlana. În cinstea crucișătorului cu același nume, distrus la Tușima. S-a lovit, însă, de refuzul preotului de pe iaht, apoi al instanțelor superioare, inclusiv al țarului, întrucît Svetlana nu figura în calendarul bisericesc.

O dată cu degajarea de canoanele bisericii, în certificatele de naștere ale nou-născuților au început să apară nume care, deși nu excelau întotdeauna prin muzicalitate, dădeau părinților satisfacția de a le fi ales de bunăvoie. Nimeni nu-i mai împiedica pe părinții Mihail și Olga, de pildă să-și numească fiul Miol. Iar fiica Miolina Sau Revdit (prescurtare de la „copilul revoluției” în limba rusă). Lorikerik (inițialele de la Lenin, Revoluția din Octombrie, industrializare, colectivizare, electrificare, radioficare, comunism), Lagșmivar (tabăra lui Schimdt în Arctica), ba chiar Țas (Depozitul farmaceutic central de asemenea în limba rusă), Raitia (tipografie raională) ș.a.m.d. Ba din registrele stării civile din anii aceia n-au lipsit chiar nume împrumutate din lumea vegetală (Stejar, Mesteacăn, Liliac), din chimie (Radium, Ruteniu, Iridiu), geografie (Volga, Onega, Altai, Himalaia). În sfîrșit, din arsenalul tehnicii și al științelor exacte: Algebrina, Ipotenuza, Turbina, Diesel, Traktor.

De altfel nume neobișnuite există și

în America. Suita de fii ai familiei Stikney, din Detroit, s-a numit: Unu, Stikney, Două Stikney, Trei Stikney, iar aceea de fiice — Prima Stikney, A Doua Stikney etc. Un alt cuplu și-a botezat primul fiu Joseph. Pînă aici nimic deosebit. Al doilea a primit, însă, numele de La Fel, iar al treilea — Încă O dată. Dacă soția i-ar mai fi dăruit fii, tatăl, consecvent, intenționa să-i numească nici mai mult nici mai puțin decît: Totuși, În ciuda Faptului și Așisderea.

Un nou-născut din Philadelphia a fost botezat Final, părinții nădăjduind că va fi ultimul. I-au urmat însă alți trei și tatăl a fost nevoit să le spună Spor, Adaos și Supliment.

E adevărat că în ultimul timp numărul părinților excentrici s-a împușinat. Spre fericirea copiilor.

CHESTIUNE DE PRESTIGIU

„Bill minte“...

Vizitînd un oraș mexican, un turist a scris familiei o scrisoare în care, între altele, își împărtășea impresiile: „E o așezare ciudată: străzile sînt înguste și pavate cu holovani; asinii și măgarii sînt mai numeroși decît automobilele. Vă îmbrățișează, Bill”. Ceva mai jos, însă, familia a putut citi un post-scriptum scris cu cerneală roșie: „Bill minte. Avem 50 de taxiuri, 20 de măgari și 6 asini. Cenzorul”

Post-scriptum-ul este elocvent pentru dorința mexicanilor, gazde ale apropiatei Olimpiade de a face străinilor o impresie cel puțin bună și nicidecum greșită

IMPOTRIVA SPAIMEI NR. 1

Un gard traversează continentul

Un gard unic în felul lui, cu o lungime de 9500 de kilometri, ocrotește cele 160 de milioane de oi din Australia de feroșii ciini sălbatici dingo. I-

mensul gard se întinde de-a lungul deșerturilor aride, al stepelor brăzdate de albiile riurilor secate, despărțindu-le de pășunile din vecinătate pe care pasăoile, sursa produsului nr. 1 al exporturilor australiene: lina.

Construcția gardului împotriva ciinilor dingo a început în 1954. Australianii nu s-au mulțumit să întindă între stîlpii metalici o rețea deasă de sîrmă ghimpată, căci dingo ar fi putut să scurme sub gard și să pătrundă pe pămînt. Ingrăditura continuă și sub pămînt, la o adîncime de 1,5 metri, sub forma unei plase metalice rezistente. La fiecare 50 de kilometri se află o poartă, iar cei care uită s-o închidă sînt amendați cu o sumă usturătoare. „Cel mai lung gard din lume” începe la Brisbane, la 250 de kilometri de țarmul oceanului, inconjoară un teritoriu de 668 000 km² în sudul Queenslandului, urmează hotarul New South Wales-ului, apoi se îndreaptă spre vest și se termină într-un golf de la capătul opus al țării. Ultimul sector al „marelui gard” a fost terminat în 1963.

Dar cum arată spaima nr. 1 a Australiei, ciinele sălbatic dingo? Nu-i mai mare decît un ciine ciobănesc. Are blana brun-roșcată, lînsă, botul ascuțit ca de vulpe, coada pufoasă. E un animal șiret, neîncercător și neobișnuit de feroce. Un singur ciine dingo poate sfîșia într-o noapte zece și chiar o sută de oi. Într-un răstimp de 11 ani acești frați singeroși ai prietenilor noștri patrupezi au nimicit, numai în ținutul Queensland, 600 000 de oi. Și totuși, dingo sînt ciini. N-ar putea fi ei îmblîziți? Zoologii răspund negativ. În virtutea acestei împrejurări, legea australiană impune ca nimeni să nu aibă dreptul să țină ciini dingo.

Remarcabilă e doar fidelitatea conjugală a ciinilor dingo. O dată constituit în pereche, dingo nu se despart pînă la moarte.

D. Voronin

IN INTRECERE CU EI ÎNȘIȘI

Tradiție și trăsnaî

Este binecunoscută pasiunea englezilor pentru tradiție, mai ales în manifestările ei exterioare. Interferența dintre cele mai vetuste obiceiuri și practici medievale, pe de o parte, și cerințele și tehnica celei de a doua jumătăți a secolului al XX-lea, pe de alta, pare să fi devenit însă acum un obicei atît de răspîndit în Marea Britanie, încît sugerează apariția unei adevărate manii. Sau, cine știe? „seriozitatea” cu care sînt primite asociațiile cele mai anacronice poate că nu are alt scop decît să dovedească încă o dată permanența umorului britanic.

Ori poate că și una, și alta.

Cel puțin așa rezultă din fotografiile alăturate.

1) În epoca mini-fustelor și a țesăturilor din fibre sintetice, „costumul” pe care l-a îmbrăcat londonezul Michael Pelly pentru a participa la solemnitatea inaugurării unui club din capitala Marii Britanii, nu era numai anaeronic, ci și foarte... incomod. Autentică armură medievală pe care o arborase, faptul că atunci cînd voia să-și soarbă coctailul îi... scîrțîia încheietura „minecii”, iar vîzeta amenința să-i astupe gura — n-au stîrnit totuși cine știe ce senzație printre colegii de club care, dată fiind indiferența cu

care l-au tratat, păreau a spune: „Am mai văzut noi și alte trăsnaî...”

Pentru totala edificare a cititorilor, trebuie însă să mai adăugăm un amănunt: clubul la a cărui inaugurare mister Pelly a venit pregătit ca pentru o întrecere cu lancea se numește... „Tur-nir”.

2) Uneori, tradiția poate fi și rentabilă. Lucru dovedit de Louis Young, proprietarul unei întreprinderi specializate în închirierea articolelor de nuntă, care a lansat un slogan publicitar: „Duceți miresele la cununie cu lectica!” El se străduiește — și nu-i este prea greu — să demonstreze că, în condițiile aglomerării circulației urbane, se poate ajunge mai repede dintr-un punct al Londrei în altul în lectică decît cu automobilul. Într-adevăr, Sue Gunn, mireasa transportată cu lectica purtată de brațele celor patru cavaleri de onoare, a ajuns la biserica Sf. Anna mai repede decît mirele ei, Gillian Holmes, care, pornind din același punct, a fost adus la cununie cu un „Jaguar” de 210 cai-putere! Era tocmai ceea ce voia să demonstreze mister Young, organizatorul nunții.

Și totuși, mai sînt unii care preferă „Jaguarul”!...

ZECE MII DE SCRISORI DE DRAGOSTE

„Giuliettei Capuletti, Verona“

Cea mai populară fată din orașul italian Verona este Giulietta Capuletti. Nu, nu o țiză a celebrei dispărute, ci chiar eroina lui Shakespeare. Constatarea e confirmată de organele poștale din localitate care au de furcă, în fiecare lună, cu zece de scrisori și ilustrate sosite pe adresa Giuliettei. Voluminoasa corespondență e depusă pe mormîntul din vechia biserică a fostei minăstiri franciscane din Verona.

În ultimii 25 de ani Giulietta Capuletti a primit 10 000 de scrisori, de care se ocupă „secretarul” ei, un paznic în vîrstă de 70 de ani. Acesta răspunde cu grijă la fiecare scrisoare și dă sfaturi expeditorilor, de cele mai multe ori tineri îndrăgostiți. Acum, secretarul Giuliettei se pregătește să scrie o carte despre cele mai interesante scrisori.

MAGAZINUL UNIVERSAL VULTURUL DE MARE

din str. Bărăției 31

pune la dispoziția cumpărătorilor
un mare sortiment de :

- CONFEȚII PENTRU BĂRBAȚI, FEMEI ȘI COPII :
- TRICOTAJE,
- ȚESĂTURI,
- INCĂLȚĂMINTE,
- ARTICOLE ELECTRICE — MENAJ ȘI DE UZ CASNIC.

CEREȚI ȚESĂTURILE PRODUSE DE:

INTREPRINDERILE
TEXTILE
Bucegi
PUCIOASA

"TOMIS" *Zefir* **"SORIN"**
"BROȘTENI" și **"ȘTEFAN"**
PENTRU BALONSEIDE PENTRU CĂMĂȘI
BĂRBĂTEȘTI ȘI BLUZE
PENTRU FEMEI

"APOLLO" **"ȘIFON"**
POPLIN ALB
CARO ȘI ÎN CULORI
ȘI ÎN DUNGI lățime 150-220 cm.

SÎNT ASPECTUOASE ȘI DURABILE

Retineti

PRIMIȚI
LA DOMICILIU
CARTEA
ȘI DISCUL
PREFERAT
ADRESÎNDU-VĂ
LIBRĂRIEI CENTRALE
A COOPERĂȚIEI
DE CONSUM
CARTEA
PRIN POȘTĂ
STR. SERG. NUȚU ION
NR. 8-12 RAION LENIN
BUCUREȘTI

DESTINAT:
GH. MARINESCU
COM. LIVEZILE
RAION BETA
RES. BANAT

EXPEDITOR:
LIBRĂRIE CENTRALĂ
CENTROCOOP
STR. SERG. NUȚU ION
NR. 8-12 R. LENIN,
BUCUREȘTI

Reînnoiți-vă abonamentul la
VEAC NOU

- Baticuri • Mănuși •
- Poșete • Bluze • Pi-
jamale • Cămăși de
noapte • Jachete
Scampolo (Seturi)
- Pantofi moderni •

Sînt numai cîteva articole din bogatul
sortiment din care puteți oferi cu prilejul

DECADEI CADOURILOR
PENTRU FEMEI

Cu ce a tras ?

Intr-o zi fierbinte de iulie m-am simit dintr-odată foarte plictisit. Plictisit de toate: de discuții intelectuale, de nesfârșitele comentarii sportive, de brinzeturile fermentate, de figurile surizătoare ale vedetelor de cinema. Și poate chiar de secolul XX în întregime. Da, da, asta era! Aveam chef de puțin secol al XIX-lea!

L-am găsit la doi pași, pe strada Rujeinaia, colț cu Sadovaia. Secolul XIX a durat între orele 14,45 și 16,30 în sala cinematografului „Strela”. Veacul cu pricina m-a costat 50 de copeici

— Eu, mă?! Cu „TT” nimeream 23 de ținte din 30!...
— Atunci descrie-mi-l!
— Poftim! Încărcătorul. Da?
— Ți-am fost trimis de cel de sus...
— Mai departe.
— Păi, trăgaciul, cocoșul, butoiușul...
— Vă rog să mă lăsați!...
— Cu brinză sau cu vin? Ha-ha-ha...
— Da' ce-ți sînt eu, subaltern, de mă iei la întrebări?
— Mai bine tacl, dacă nu te pricepi! Dacă vrei să știi, revolverele lor erau

și s-a numit „Evgheni Oneghin”, o producție a studioului Mosfilm.

M-am instalat în rîndul 14. Ce delectare!

„Ați auzit în crînguri glas de noapte...”

Am auzit, cum să nu...

În rîndul 15, chiar în spatele meu, ședeau doi tineri al căror dialog n-avea nimic comun cu muzica lui Ceaikovski:

— Mauser!
— Tît!
— Dacă-ți spun că Oneghin are un Mauser!

— Da' Lenski ce-o fi avînd?

— Păi, tot un Mauser.

— Ce, ești chior?

— Tu ce zici că are?

— Cine, mă?

— Oneghin.

— Nu vezi că ăla-l Colt?

— Da' Lenski?

— Tot Colt.

— Ți-ai găsit! Ți-ai găsit! Ala-l Mauser, toată ziua. Știi cum arată un Colt?

— Ba bine că nu!

— Păi dacă o trage în el cu un Colt de la distanța asta...

— Cine, mă?

— Oneghin.

— În ce să tragă?

— În Lenski.

— Ei?

— Îl face pilaf, mă, asta-i! Colt!

Ha-ha...

„Ce viitoru-mi pregătește...”

— Ce te grozăvești așa? Poate că acuși o să-ți se năzare și un Browning? ricană „Colt”-ul.

— Unde? întrebă „Mauser”.

— În mina lui Oneghin.

— Oneghin e ăla cu joben?

— Amîndoi au joben... Oneghin e ăla înalt!

— Ai răbdare. O să-l mai arate și ai să vezi dacă e Browning sau nu.

— N-o să-l mai arate.

— Pe cine?

— Pe-al doilea. Ala scundu’.

— De ce să nu-l mai arate?

— A dat ortul popii.

— Atîta pagubă. O să-l arate pe ălă-lalt... Uite-!!! Ehe! O fi cel puțin maior!

— Cine, mă?

— Oneghin. Altfel, n-ar fi căpătat autorizație pentru Mauser!

„Ce trist...”

— Ascultă, da' de unde știi că nu-l un Smith-Wesson?

...mi-a fost destinul...”

— Smith-Wesson e cu bătaie centrală.

„Ea a venit și a aprins...”

— Cu bătaie centrală? Smith-Wesson?! Ce, ai căpiat?

— Tovarășii! Întreceți măsura!

m-am adresat celor doi tineri. Vorbiți prea tare în timpul spectacolului!

— Pardon! Îmi răspunse „Colt”-ul.

„Și viața, și tinerețea, da, tinerețea...”

— Zici că Smith-Wesson e cu bătaie centrală? Însistă „Mauser”-ul în șoaptă.

„Și fe-eri...”

— Te cred, replică „Colt”-ul tot în șoaptă.

...cirea...”

— „TT” e cu bătaie centrală, zevze-cule!

...a-a...”

— Ai avut vreodată în mîna un „TT”?

— Te cred! Da' tu n-ai pus mîna pe el, cum mă vezi și cum te vîd!

de altă marcă. Punem rămășag pe-o halbă?

— Punem! Și cum controlăm?

— Mergem la reprezentatia următoare și ne holbăm bine.

„Rușine. O, amară soartă!”

...Secolul XIX luase sfîrșit. Publicul se îndreptă spre ieșire.

— M-ați năucit cu comentariile voastre deplasate, m-am adresat „Mauser”-ului și „Colt”-ului. Ce rost a avut toată discuția asta despre pistoale?

— Ia vezi! se zborși „Mauser”-ul.

— Ce te pricepi dumneata la pistoale!

— Făcu „Colt”-ul cu dispreț.

Am ieșit pe străzile secolului XX. Plictiseala dispăruse. Ceva nu era, însă, în ordine. „La urma urmei, mă gîndeam, cu ce a tras, totuși, Oneghin în Lenski? Nu cumva cu o flintă?”

Ei drăcie!...

A. Arkanov

Cum să-i spui...

Deși merg pe treizeci de ani, sînt încă foarte timid. Mai ales cu femeile. Roșesc și mă bilbul ori de cîte ori mă aflu în prezența unei persoane de sex feminin. O singură dată în viață am îndrăznit să spun „bună ziua” unei foste colege de liceu. Dar după asta nu mi-am revenit cîteva zile.

În ciuda acestui fapt am început să mă gîndesc la însurătoare. Am încercat să apelez la cineva care, după cîte mi s-a spus, putea să-mi facă cunoștință cu o tînără. Acel cineva s-a dovedit, însă, a fi o femeie, așa încît abia am apucat să-mi spun numele că am și leșinat. Puțin mai tîrziu am reușit să fug de pe targă. De rușine, am stat închis în casă trei zile.

Eram, însă, perfect conștient că trebuie să întreprind ceva. Aș fi vrut să dau un anunț la „Mica publicitate”, dar nu-mi venea să-mi fac reclamă în fața unei necunoscute. Am remarcat, însă, că unele anunțuri sunau cam așa: „Pentru fiica mea, o blondă cu studii superioare, caut...”

„Sora mea, o tînără brunetă, ar dori să facă cunoștință...”

Și așa mai departe.

Se pare că oamenilor le este mai ușor să dea astfel de anunțuri. Ba chiar au avantajul de a apărea într-o lumină favorabilă, sugerînd că se îngrijesc de soarta celor apropiați.

Am pus mîna pe stilou și am scris:

„Pentru nepotul meu, tînăr, instruit, cu caracter plăcut, caut o fată sinceră și liniștită Pseudonim: „Tăcere în doi”.

Anunțul a fost publicat în numărul de sîmbătă. Nu mi-aș fi închipuit niciodată că în orașul nostru există 865 de fete liniștite, care doreau să mă ia de bărbat, mai exact, să-l ia de bărbat pe

nepotul meu. Am studiat cu atenție toate propunerile și am ales-o pe cea semnată de o mătușă ce-și descria nepoata cu multă duioșie. I-am răspuns îndată, propunîndu-i să ne întîlnim în parc.

Am sosit amîndoi la ora fixată. Mătușa nu arăta rău: blondă, sfioasă, de vreo 24 de ani, cu o figură foarte agreabilă. Era clar că n-avea nici o nepoată, după cum nici eu n-aveam nepot. Abia acum îmi dau seama că chiar de atunci, de la prima noastră întîlnire, ar fi trebuit să mă înfrîng, să uit de timiditate și să-i declar înflăcărat: „Te iubesc! Vrei să fii soția mea?”

Dar în loc să procedez așa am început să mă bilbul și să-i îndrug că nepotul meu făcuse o amigdalită și că mă rugase să vin în locul lui. La rîndul ei fata a șoptit, cu ochii în pămînt, că nepoata ei nu putuse să vină pentru că fusese reținută la birou...

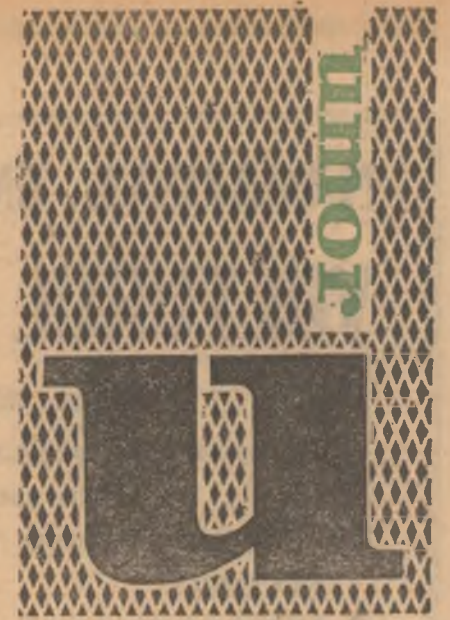
A trebuit deci să fixăm o altă întîlnire.

Ar fi fost, însă, o prea mare îndrăzneală să mă prezint și de data asta fără nepot. Dar, cum am mai spus, n-am nepoți și a trebuit să cer ajutorul unui prieten, un băiat de viață care a conșimțit să joace rolul nepotului contra unei sticle de vin.

Așadar, m-am dus la întîlnire însoțit de pseudonepotul meu. Curînd s-a ivit și mătușa cea blondă, însoțită de o altă blondă, pe care ne-a prezentat-o drept nepoata ei. Prietenul meu a exclamat: „Așa da!” și s-a repezit la nepoată. Ce om! Cîtă impertinență la numai treizeci de ani! Eram convins că nepoata o să-l repeadă pe merit.

Dar m-am înșelat. Cei doi s-au întîns la un taifas de parcă se cunoșteau de cînd lumea, iar după cîteva minute au uitat de existența noastră și au plecat într-o direcție necunoscută.

Am rămas între patru ochi cu mătușa blondă, pe care, am uitat să vă spun, o visasem cîteva nopți la rînd. Se

numește Aglaia Breburdovna. Îmi tot spuneam că ar fi cazul să-i spun ce mă doare dar, roșu ca racul, n-am izbutit decît să bițgui:

— M-mda, așa-s oamenii în ziua de azi!

— Aveți dreptate, șopti blonda, totul le pare atît de simplu!

— M-mda, am continuat, nu fiecare se pricepe la de-al de-astea.

— Cred că depinde de caracter, am auzit din nou șoapta fetei.

— Aveți dreptate, am încuviințat, apoi limba mi se lipi de cerul gurii.

— E tîrziu, trebuie să plec, constată mătușa cu ochii în lacrimi. Tot e bine că mă sînt oameni care se înțeleg.

— Da, e bine, i-am răspuns, simțînd o irezistibilă dorință de a intra în pămînt.

Apoi am privit, nespun de trist, silueta care se îndepărta. Umerii i se scuturau de plîns. Pare că o dezamăgisem.

Săptămîna de după ultima noastră întîlnire mi-am petrecut-o în pat. Mă s-a spus apoi că am delirat și că am tot strigat-o pe Aglaia.

Acum sînt sigur că o tubesc enorm și nu știu ce pretext să găsesc pentru a o mai vedea. Ieri, însă, soarta mi-a suris. În cutia de scrisori am găsit o invitație la căsătoria prietenului meu cu prietena Aglaiei. M-am bucurat grozav. La nuntă o să fie și blonda mea Aglaia. Am să mă apropiu și am să-i spun...

Dar, Doamne Dumnezeule, cum să-l spun?... (Din „Smena”)

FOTOGRAFII SE AMUZĂ

— Precise, despre mine e vorba...